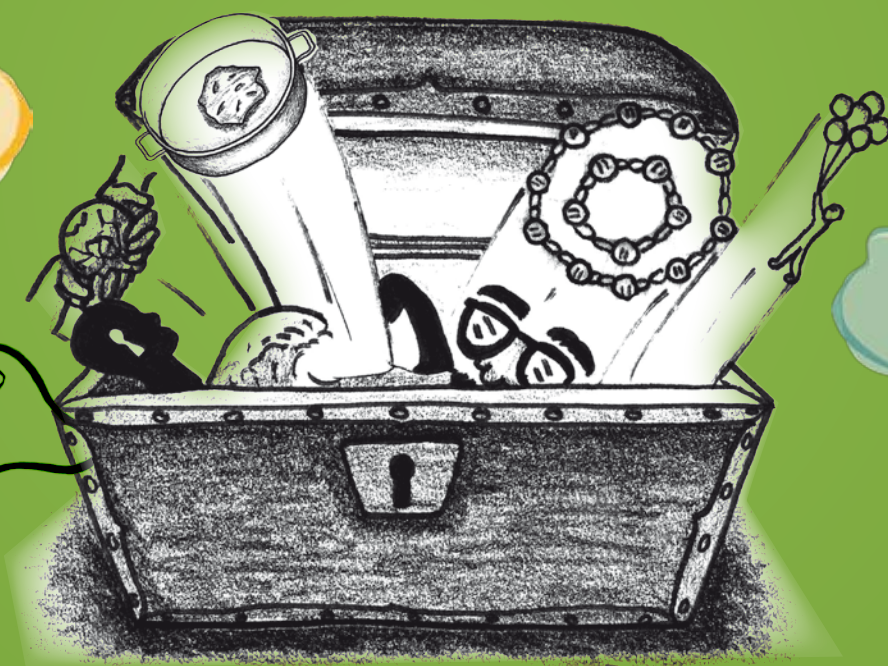

Baül per a un Món Millor

Recull de **propostes metodològiques**
d'**Educació per al Desenvolupament**
i la **Ciutadania Global (EpDCG)**

InteRed

www.intered.org

educacion@intered.org

Proposta didàctica i recull de materials: Guillermo Aguado de la Obra i Inmaculada Sánchez Márquez.

Amb la participació de: Teresa González Pérez i Justina Sánchez Sánchez

Il·lustracions: Pilar Gentil Alpériz i Cristina Aibar Navarro

Maquetacions: Esther Gutiérrez Sheehan

Traducció Castellà-Valencià: Ramón Leyda i Menéndez

Disseny i modificació Valencià: www.moebiuscreativa.es

ISBN: 978-84-937893-7-4

Este documento se enmarca en la campaña:

Con la financiación de:

- ÍNDEX	3
- PRESENTACIÓ	5
- INTRODUCCIÓ. LA METODOLOGIA PER A LA CIUTADANIA GLOBAL	7
Qui som i què fem	7
Una nova metodologia per a un nou paradigma	7
Què caracteritza les metodologies per tal d'educar en el Desenvolupament i la Ciutadania Global	8
- CONTINGUTS DEL BAÛL	12
1. EM CONEC, M'ACCEPTE I EM RESPONSABILITZE-	15
1.1. Les Coses Positives Que Hi Ha En Mi	17
1.2. El Circ De Les Papallones	18
1.3. Zora Somniadora	19
1.4. A Diverses Velocitats	20
1.5. El Ball Dels Sentits	21
1.6. Volem Mirar Per Tal De Poder Vore-hi	22
1.7. La Utopia	24
2. VAIG A L'ENCONTRE D'UNES ALTRES REALITATS	27
2.1. La Wiphala	28
2.2. Bescuit Compartit	30
2.3. Una Nova Mirada	32
2.3.1. Sense Prejudicis	33
2.3.2. Vore-hi Allò Que Es Veu	34
2.3.3. Les Ulleres De La Inclusió	34
2.3.4. El Mapa No És El Territori	36
2.4. L'Ostra I El Peix	38
2.5. El Valor De La Cooperació	39
2.6. La Sopa De Pedra	41
2.7. Kamisibahi	42
2.8. Explica'm un Conte	43
2.9. La Família Beee	45
2.10. Hui Pot Ser Un Gran Dia	46
2.11. Els Mapes Del Món	48
2.12. Els Poals	49
2.13. Imatge-Camine	51
2.14. La Gran Idea	54
3. PARTICIPE I TRANSFORMEM	57
3.1. El Nostre Nou Trencaclosques Del Món	58
3.2. Cada Pollastre Amb El Seu Rotllo	59
3.3. Possibles Històries Per a Un Món Possible	62
3.4. El Bescanvi	63
3.5. El Futur Ja No És El Que Era	64
3.6. "Actua Amb Cures"-Pla d'Acció	66
3.7. La Solució Es Troba En Mi	67

"Deixeu el món millor com
el va trobar"

Robert Baden Powell

"Tots som membres
de la família de la Terra i estem interconnectats
mitjançant la feble xarxa de la vida del planeta.
Els canvis en el terreny local tenen implicacions globals
i els canvis en el terreny global tenen repercussions
en l'economia, la cultura i la democràcia local"

Vandana Shiva

"Que cadascú done el millor d'ell"

Pedro Poveda Castroverde

PRESENTACIÓ

Com si fóra un “calaix de sastre”, este “baül per a un món millor” recull algunes de les metodologies emprades amb èxit en diverses experiències educatives amb les quals InteRed col·labora. El gruix són activitats que, en les seues vessants, han sigut aplicades en centres educatius, pel professorat mateix o al seu costat, en el desenvolupament de la programació curricular amb l'enfocament de l'Educació per al Desenvolupament. D'altres experiències, han esdevingut en contextos d'educació no formal igualment implicats en processos de transformació social: col·lectius de barri, associacions infantils i juvenils, moviments scout, esplais i d'altres formes d'educació en el temps lliure.

A totes estes persones i institucions que han implementat, rebut o avaluat estes metodologies o, d'una manera o d'una altra, han estat implicades en el seu desenrotllament, volem donar les gràcies. Elles són els qui convertixen les didàctiques ideades en experiències d'ensenyament-aprenentatge.

Per descomptat, volem agrair, especialment a totes les persones que individualment i col·lectiva participen de l'autoria de les activitats i recursos. El recull d'activitats que s'hi inclou, s'ha dut a terme, exclusivament, amb una finalitat educativa, d'ús no comercial. Alguns recursos pertanyen a terceres persones o entitats, per la qual cosa, si alguna no desitja que les seues activitats formen part d'este recull preguem que ens ho comuniqui a les direccions de contacte d'InteRed, per tal d'eliminar les seues referències dels suports digitals.

Per part nostra, permetem lliurement copiar, distribuir i comunicar públicament esta obra sempre que se'n reconega la seua autoria i no es faça servir per a fins comercials.

En el context dels centres educatius que acompanyem, este “baül per a un món millor” vol donar resposta a una demanda del professorat que, després d'avançar en els aspectes teoripedagògics dels nous paradigmes de l'Educació per al Desenvolupament i de la Ciutadania Global, ens demanen exemples de propostes que poden aplicar-s'hi, i d'activitats concretes a incloure en les programacions.

Així mateix, no volem substituir amb este material els dispositius complexos que s'han conformat per als equips educatius, que són els que, en resumits comptes, generen els canvis profunds en l'alumnat. No són pas receptes que aconseguisquen transformacions en les persones i en la societat. Més aïna, són ingredients amb els quals els grups d'educació formal i no formal poden cuinar els seus plats educatius. Hem inclòs activitats per a cada nivell educatiu, d'infantil a edat adulta, o susceptibles de ser adaptats a diverses edats i col·lectius.

Amb caràcter orientatiu apuntem alguns dels temes que pot abraçar cada activitat proposada, però pot ser emprada amb uns altres objectius i continguts diversos, ja que responen a metodologies polivalents.

En la seua estructura, les hem classificades en tres blocs, un que atén el principi de pensar i actualment globalment, un altre que ho proposa en el terreny local i el primer bloc que està dedicat a l'aspecte personal individual, el qual és nuclear en el procés de sensibilització i compromís per a la transformació social. Així doncs, completem un nou paradigma que reconvertix el tradicional ecologista de “pensa globalment i actua localment” en allò que actualment coneixem com l'enfocament de la participació “glocal”.

Per tal d'afavorir-ne la seua distribució i accés als centres educatius, hem fet una edició impresa de xicotet abast. Però, ja que molts dels recursos proposats estan disponibles en internet, recomanem el seu ús en la versió digital, amb què és més senzilla la navegació online. A dia de hui està disponible en: <http://redciudadaniaglobal.org/materiales>. La versió digital provarà de ser actualitzada sovint, però la impresa es publica amb les direccions web en què es troben els recursos al setembre del 2012.

Desitgem que este material siga útil i que, tal com siga possible, contribuïsca a construir "un món millor". Per a qualsevol dubte sobre este afer, ens posem de bestreta a la teua disposició. Sabem que també coneixes molts recursos interessants que poden ser útils en uns altres processos educatius, perquè totes les idees que pugues aportar siguen benvingudes

No dubtes a compartir-les en la nostra xarxa:

INTRODUCCIÓ LA METODOLOGIA PER A LA CIUTADANIA GLOBAL

Qui som i què fem

InteRed és una ONG per al Desenvolupament promoguda per la Institució Teresiana, per tal d'impulsar, des de la societat civil, una xarxa d'intercanvi i de solidaritat entre grups socials, pobles i cultures. Mira de transformar la realitat socioeconòmica actual generadora d'injustícia i lluitar contra la pobresa, les desigualtats i l'exclusió. Treballa mitjançant processos socioeducatius des d'un enfocament de Drets Humans i de gènere, i busca la transformació de la realitat global i local per construir un món més just, més igualitari i més respectuós amb la diversitat i amb el medi ambient, on les persones puguem desenvolupar-nos lliurement i satisfactòria.

Per això, volem treballar allò que es coneix com Educació per al Desenvolupament i la Ciutadania Global (EpDCG) amb els diversos col·lectius de la Comunitat Educativa: professorat, alumnat, famílies, personal d'administració i servicis (PAS) i d'altres col·laboradors/es institucionals, per tal que esdevinga un enfocament global que impregne la cultura, les polítiques i les pràctiques dels centres educatius.

Amb esta finalitat, el present recull vol contribuir en eixe procés i aportar una reflexió sobre les metodologies que afavorixen la implementació dels processos d'EpDCG i una bateria de propostes metodològiques concretes que es poden aplicar tant en centres educatius a l'hora de programar la concreció curricular, com en uns altres projectes d'educació no formal que també estan compromesos amb la construcció d'un món millor.

Una nova metodologia per a un nou paradigma

Des de fa uns anys, les ONGs dedicades a l'Educació per al Desenvolupament en general, i InteRed en particular, volem contribuir a l'enfortiment de les capacitats de les comunitats educatives per a la promoció d'una ciutadania global, crítica, responsable i compromesa amb el Desenvolupament Humà Sostenible i dels Drets Humans.

L'Educació per al Desenvolupament ha evolucionat per mitjà d'una col·laboració cada vegada major entre persones i entitats educatives i socials. Fins bastir allò que actualment coneixem com Educació per al Desenvolupament i la Ciutadania Global (EpDCG).

Resten llunyanes aquelles propostes de sensibilització que, tot i que a la millor denunciaven el sistema injust que augmenta la riquesa d'uns països amb l'empobriment d'uns altres, a l'hora de la veritat, es limitaven a l'assistència bilateral. A dia de hui, es promou una educació integral de la persona, que desenvolupa alhora la seua dimensió individual i social, és a dir, que s'empenyora en la recerca d'una vida feliç per a la persona i alhora, contribuïx a l'enfortiment d'una forma de vida social, justa, participativa i democràtica.

La voluntat és, tant al Nord com al Sud, formar persones ciutadanes que lluiten pels Drets Humans, tants els drets civils i polítics com els econòmics, socials i culturals. Fins i tot aquells acabats de reconèixer com ara els drets dels pobles i del medi ambient. Que els defensen per a totes les persones i col·lectius i alhora, reconeguen la diferència i lluiten per ella com un factor d'enriquiment mutu i de progrés. És la formació d'una ciutadania activa que siga capaç de respondre als reptes que planteja la societat de la diversitat, en la qual s'exercix una ciutadania local i també universal.

En este món globalitzat és fa palés que la crisi de desenvolupament no és un problema dels països considerats "menys desenvolupats", sinó que és global i afecta el conjunt del planeta. A hores d'ara, juntament amb la pobresa que es veuen sumides tres quartes parts de la població, hem d'enfrontar-nos a la crisi de "l'estat del benestar" en el món industrialitzat. Constatem que el sistema fa fallida davant d'un procés de globalització

accelerat, que és evident des de fa un temps, no per la crisi econòmica, sinó per uns altres senyals: la crisi ambiental, la crisi de les cures, la crisi de drets de tipus polític, social, de la dona, cultural, econòmic... Un procés de globalització que ha dotat d'un enorme poder al mercat, com un fi en ell mateix i li ho ha pres als Estats, sobretot a la societat civil tot llevant capacitat en la presa de decisió al gruix de la població mundial.

En este marc, en l'Educació es renova urgentment la vocació de contribuir a la transformació de la societat per tal de crear un món millor: més just, més feliç i en resumits comptes, més amorós. Tot i que l'aspiració ha estat més o menys present en molts dels moviments de renovació pedagògica, ha restat sovint eclipsada per uns altres interessos com ara la introducció de les TIC's i les TACs, els sistemes de controls i de "gestió de qualitat", la reducció del personal docent, el multilingüisme... Però, altrament, també ha crescut en moltes persones i col·lectius l'opció per una educació que forme persones crítiques, compromeses socialment amb la transformació dels seus entorns locals i amb un model de desenvolupament que siga veritablement humà per a tots i totes. Fruit del treball i de l'experiència d'eixos col·lectius són les propostes que recollim aquí. Juntament amb d'altres de creació pròpia.

S'han produït grans avanços en la reflexió teòrica sobre els quals són els enfocaments cabdals que caracteritzen esta Educació per al Desenvolupament i la Ciutadania Global. Destaca l'Enfocament Basat en els Drets Humans, el de Gènere, l'Intercultural, l'Inclusiu, per a la Pau, Ecològic i ambiental, el de l'Educació Popular, l'Emocional i, per descomptat, el de la Ciutadania Universal.

També hem prosperat durant els darrers anys en les dimensions competencials que caldrien per dur a terme esta transformació social. A grans trets, s'aplegarien en les competències personals: com ara les emocionals i les afectives, l'autoconeixement, la competència ètica i espiritual; les competències socials: sobretot per tal de prendre decisions, participar i gestionar conflictes; les competències instrumentals: com ara les metacognitives o les comunicatives i les dialògiques; i les competències cognitives; com ara la crítica i la creativa.

En menor mesura s'ha avançat a establir metodologies específiques d'esta Educació per al Desenvolupament i la Ciutadania Global. Probablement a causa dels mètodes que empra l'escola i que, actualment, estan bastant consolidats amb una dificultat afegida a l'hora d'introduir canvis fonamentals. Per una altra banda, no hi ha estratègies úniques i universals, sinó que cada matèria haurà de tindre la seua didàctica, així com també cada escola i cada docent tenen les seues propostes metodològiques específiques i la seua manera d'aplicar-les. En certa mesura, quasi tots els mètodes són integrables de forma constructiva en processos educatius amb enfocament de Ciutadania Global. Així, trobem propostes amb varietat de perspectives des d'aquelles que mantenen el model constructivista fins aquelles que hi incorporen metodologies participatives innovadores, més creatives i actives, que promouen el diàleg, el respecte a l'autonomia, la comunicació empàtica, la implicació en projectes col·lectius, etc. Potser l'únic requisit imprescindible siga la coherència entre allò que s'ha après i la forma d'ensenyar-ho.

Què caracteritza les metodologies per educar en el Desenvolupament i la Ciutadania Global

Tal com hem dit adés, l'Educació per al Desenvolupament i la Ciutadania Global suposa un enfocament integral de l'individu i del món, i per tant comporta un aprenentatge holístic que tinga en compte totes les dimensions de la persona, del món i de les seues interconnexions. Per això, proposem² un abordatge interdisciplinar que afavorisca la seua integració transversal en el currículum escolar en totes les matèries de les diverses etapes. En elles, és adient que les metodologies relacionen allò que és local amb allò que és global; insistisquen en les interconnexions entre passat, present i futur; promoguen la comprensió global, la formació de la persona i el compromís en l'acció participativa; i en definitiva, preparen per a pensar globalment i actuar localment. Comporta un coneixement intel·lectual, però per ell mateix no n'hi ha prou: demana una ètica. Per això, la metodologia que s'empren ha d'incloure:

- L'aspecte cognitiu o intel·lectual: Coneixement, estudi i anàlisi dels fets concrets. Els fets han d'estar

relacionats amb les situacions personals i locals, que alhora s'ha d'emmarcar necessàriament en el seu context global per tal de garantir una major entesa de les diverses situacions.

- L'aspecte ètic: Assoliment d'una actitud de solidaritat ben entesa amb una atenció constant cap a la justícia i la dignitat humana. L'EdDCG és una invitació al canvi de comportaments individuals i col·lectius, que ens advertix, per un costat que les nostres decisions afecten les nostres vides i també la dels altres; i, per un altre, que els ciutadans i ciutadanes tenim poder i capacitat per influir en el desenvolupament solidari d'este món i hem d'usar-lo amb responsabilitat.
- L'aspecte actiu: L'acció deriva del coneixement del món. Comprenent tot el que hi esdevé, les seues causes i conseqüències i incorporant una actitud solidària que espenta a favor del bé comú i de la justícia social. Amb tot allò es duu a terme una acció compromesa, coherent amb l'aspecte ètic i cognitiu.

Especificant un poc més, podem destacar aquelles estratègies didàctiques que es basen en la raó dialògica, el respecte a la diferència i el principi d'alteritat. Aquelles que:

- Mostren els problemes i les seues causes.
- Exposen els interessos, contradiccions i conflictes dels discursos econòmics, socials, científics, polítics, culturals i ètics.
- Busquen el compromís i l'acció per tal d'afavorir el desenvolupament humà sostenible des de la dimensió individual, local i internacional.
- Relacionen allò que és local amb allò que és global i insistixen en les interconnexions entre passat, present i futur. Preparen per a pensar globalment i actuar localment.
- Promouen la comprensió global, la formació de la persona i el compromís en l'acció participativa.

Atenent les formes de pensaments, convé atendre aquelles que ho fan de forma global, tot integrant:

- El pensament causal: que és la capacitat de determinar l'origen la causa d'un problema.
- El pensament alternatiu: que és la capacitat d'imaginar el major nombre de solucions a un problema determinat.
- El problema conseqüencial: que és la capacitat de vore les conseqüències de les nostres actituds, comportaments i decisions.
- El pensament de perspectiva: que és la capacitat de situar-nos en la pell de l'altre, en el seu món i en la seua forma de vore les coses.
- El pensament de mitjans-fins: que és la capacitat de marcar-nos objectius i d'organitzar els mitjans que disposem per aconseguir-los.

Com hem vist adés, en són molts i molt variats els mètodes que poden conduir a abastar els objectius de Ciutadania Global. Per esmentar-ne alguns que resulta efectiva la inclusió de la participació ciutadana com a recurs educatiu, podem citar:

- L'aprenentatge per projectes;
- L'anàlisi dels casos;
- L'aprenentatge basat en problemes;
- L'aprenentatge servici;

¹La nostra actual proposta educativa s'emmarca en:

- Posicionament institucional d'InteRed sobre Educació per al Desenvolupament i la Ciutadania Global.
- Aguado, Guillermo (coord.) "Educació per al Desenvolupament i la Ciutadania Global. Guia per a la seua integració en centres educatius. InteRed 2011

D'estos documents, s'extrauen les següents idees.

- El coneixement de l'entorn proper i els seus projectes d'intervenció;
- La construcció de "comunitats d'aprenentatge";
- L'aprenentatge cooperatiu i d'altres formes d'aprenentatge entre iguals.

Per això estendre'ns-hi, remetem a esta graella amb una extensa relació de metodologies coherents amb l'Educació per al Desenvolupament:

Alguns mètodes que tenen èxit en programes d'educació específics d'Educació per al Desenvolupament².

Processos de desenvolupament personal. Amb ferramentes com ara:

Plans de treball desenvolupats
 Contractes d'aprenentatge
 Metodologies de clarificació de valors
 Metodologies per a la presa de decisions
 Metodologies per a aprendre a aprendre
 Metodologies per al desenvolupament de les intel·ligències emocionals

Aprenentatge entre iguals. Amb ferramentes com ara:

Tutoria entre iguals
 Treball cooperatiu
 Treball col·laboratiu
 Metodologies per a la participació: debats, assemblees, grups de discussió

Interacció en el context. Amb ferramentes:

De coneixement del context: eixides, viatges, visites, premsa, entrevistes...
 D'intervenció en el context: Projectes d'aprenentatge-servici, voluntariat, campanyes, exposicions...
 Desenvolupament de Comunitats d'Aprenentatge: intervenció de les famílies, intervenció de/en d'altres organitzacions i entitats...
 Creació/participació en xarxes d'aprenentatge
 Intercanvis culturals

Organització/clima en l'aula/es el centre

Ambientació i organització dels espais d'aprenentatge
 Horari i grups heterogenis flexibles
 Metodologies de gestió i de mediació de conflictes
 Metodologies dialògiques d'equips d'investigació/acció

²Relació elaborada per l'Institut d'Estudis Pedagògics Somosaguas (IEPS)

Desenvolupament d'un currículum global/competencial. Amb ferramentes com ara:

- Aprenentatge per projectes
- Aprenentatge basat en problemes
- Anàlisi de casos
- Anàlisi crític d'informació
- Ús interactiu de les TIC i multimèdia en els processos d'aprenentatge
- Projectes de multilingüisme i d'interculturalitat
- Metodologies per al desenvolupament de la creativitat
- Jocs de simulació, de rol
- Avaluació de processos, portafoli, rúbriques, diari de classe...

A estes metodologies, l'Educació per a la Ciutadania Global suma dues novetats específiques que no abraçarem en esta publicació ja que no es tracten d'activitats específiques. Una és el mateix exercici de ciutadania activa i compromesa, no només com a finalitat, sinó com a mitjà per tal d'incorporar-la al nostre quefer quotidià. Comptat i debatut, per tal d'assumir-la i per aprendre com és la realitat externa i el món en el seu conjunt. Per això, s'insistix tant a comprometre's i a treballar en l'àmbit local en un context global de solidaritat. Una altra és la creació i l'ús de xarxes. Poden operar-hi tant per a l'intercanvi de persones, d'idees, d'experiències i recursos, com per a accions comunes prodesenvolupament amb noves aliances entre la ciutadania del món (siguen educadors/es, educands, investigadors/es, etc.) disposada a comprometre's per la igualtat i la justícia.

CONTINGUTS DEL BAÜL

1.EM CONEC, M'ACCEPTE, M'HI RESPONSABILITZE

Proposem...	Per a treballar	En el nivell de... ³					Mitjançant...	Pàg...
		I	P	S	B	A		
1.1. Les coses positives que tinc	Autoestima Reconeixement de les virtuts		x	x	x	x	Dinàmica	17
1.2. El circ de les papallones	Acceptació i reconeixement de Limitacions Valoració de la diferència i de la diversitat			x	x	x	Vídeo-fòrum	18
1.3. Zora Somniadora	Inclusió Empoderament	x					Vídeo-fòrum	19
1.4. A diverses velocitats	Prejudicis Acceptació		x	x	x	x	Expressió i moviment corporal	20
1.5. El ball dels sentits	Relacions interpersonals Creativitat		x	x	x	x	Expressió i moviment corporal	21
1.6. Voler mirar per poder vore-hi	Obertura a nous paradigmes Participació			x	x	x	Joc de lògica	22
1.7. La utopia	Compromís i mobilització Sensibilització Responsabilitat individual Escoltada activa Comunicació				x	x	Poema dinàmica	24

2. VAIG A L'ENCONTRE D'ALTRES REALITATS

Proposem...	Per a treballar	En el nivell de... ⁴					Mitjançant...	Pàg...
		I	P	S	B	A		
2.1. La Wiphala	Cooperació Creativitat		x	x	x	x	Dinàmica Artes plàstiques	28
2.2. Biscuit Compartit	Identitats compartides inclusives El valor d'allò col·lectiu		x	x	x	x	Gastronomia Investigación	30
2.3. Una nova mirada	L'actitud de compartir Solidaritat							32
2.3.1. Sense prejudicis	Inclusió Reconeixement i valoració de la diferència i la diversitat			x	x	x	Vídeo-forum Mímica	33
2.3.2. Vore el que no es veu	Tolerància			x	x	x	Vídeo-forum	34
2.3.3. Les ulleres de la inclusió	Acceptació Autoestima Reconeixement de limitacions		x	x	x	x	Dinàmica Manualidades	34

³P= Primària. S=Secundària. B= Batxillerat. A= Persones Adultes.

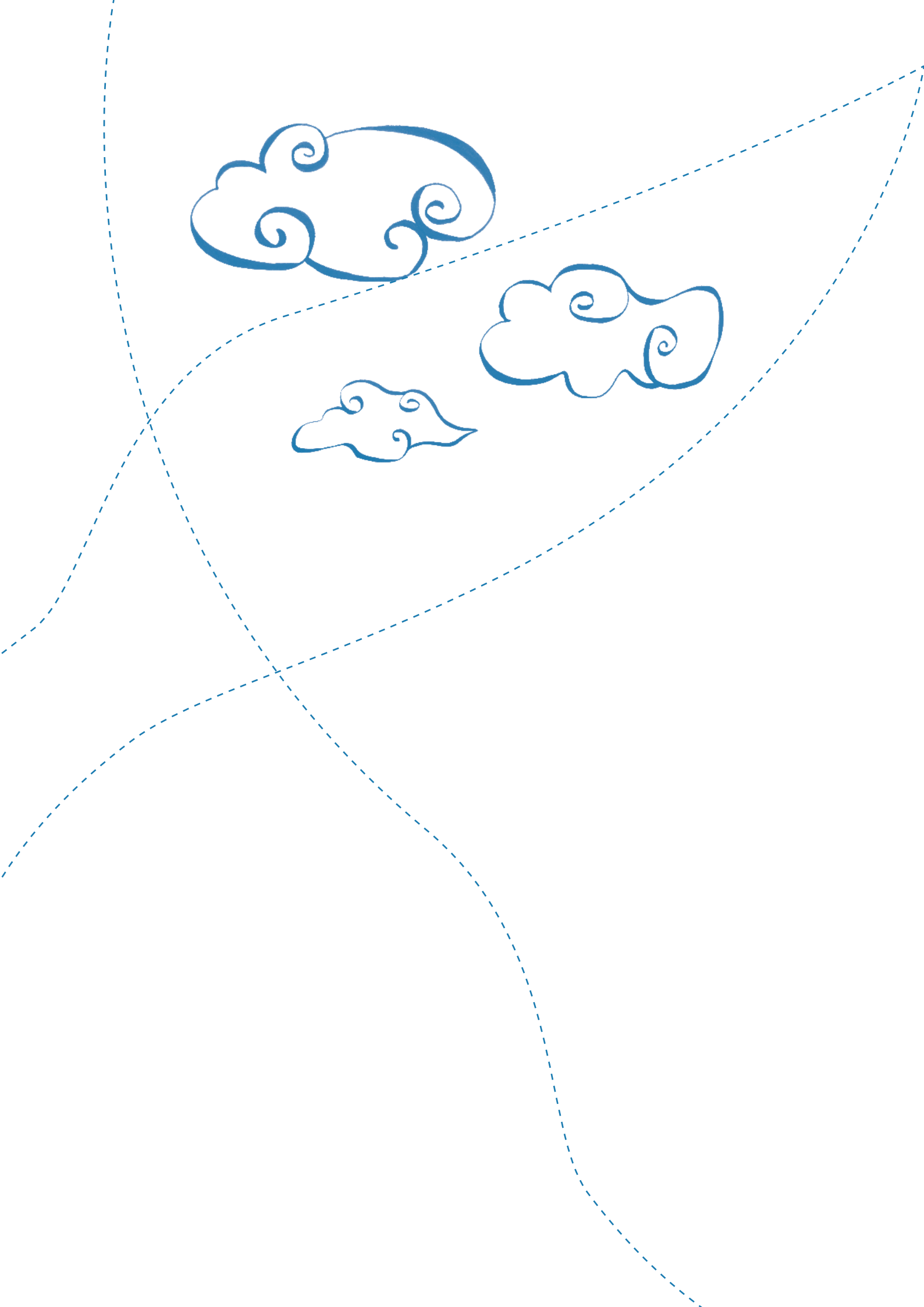
⁴P= Primària. S=Secundària. B= Batxillerat. A= Persones Adultes.

2.3.4. El mapa no és el territori	Obertura a nous paradigmes			x	x	x	Dinàmica	36
	Superació d'estereotips i de prejudicis			x	x	x		
2.4. L'ostra i el peix	Comunicació i relacions interpersonals		x	x	x	x	Conte	38
	Interculturalitat							
2.5. El valor de la cooperació	Amistat	x	x	x	x	x	Vídeo joc cooperatiu	39
2.6. La sopa de pedra	Cura de medi ambient		x	x	x	x	Conte o videoconte	41
	Rols de gènere							
2.7. Kamishibai	Mobilització i participació ciutadana	x	x				Kamishibai	
	Comunicació i relacions interpersonals						Conte Manualitats	42
2.8. Explica'm un conte	Resolució de conflictes	x	x	x			Conte o audioconte	43
	Treball col·laboratiu							
2.9. La família Bee	Anàlisi crítica	x	x				Vídeo joc Karaoke	45
	Drets humans							
2.10. Hui pot ser un gran dia	Desigualtats: nord-sud, riquesa-pobresa, d'accés al poder i a la presa decisions			x	x	x	Dinàmica de sensibilització i mobilització	46
2.11. Els mapes del món				x	x	x	Anàlisi de mapes	48
2.12. Els Cubs				x	x	x	Dinàmica	49
2.13. Imatge-Camine				x	x	x	Imatges	51
2.14. La gran idea				x	x	x	Vídeo-Fòrum	54

3. Participe i transformem

Proposem...	Per a treballar	En el nivell de... ⁵					Mitjançant...	Pàg...
		I	P	S	B	A		
3.1. El nostre nou puzzle del món	Compromís			x	x		Conte	
	Participació per a la transformació						Trencaclosques	58
3.2. Cada pollastre amb el seu rotllo	Exercici de la ciutadania	x	x	x	x	x	Imatges	
	Voluntariat						Teatre	59
							Dinàmiques	
3.3. Possibles històries per a un món nou	Mobilització						Contes	
	Drets humans		x	x	x	x	Àudiocontes	62
	Sensibilització						Curtmetratges	
3.4. El bescanvi	Ciutadania Global				x	x	Vídeo-Fòrum	63
							Investigació	
3.5. El futur ja no és el que era	Inclusió							
	Creativitat		x	x	x	x	Vídeo-Fòrum	64
							Incidència	
3.6. "Actua amb cures". Pla d'acció	Cooperació						Campanya de mobilització i incidència	66
	Resolució de conflictes			x	x			
	Cura del medi ambient							
3.7. La solució està en mi	Desigualtats socials		x	x	x	x	Dinàmica	67
	Ciutadania global							

⁵ P= Primària. S=Secundària. B= Batxillerat. A= Persones Adultes.

1. EM CONEC, M'ACCEPTE, M'HI RESPONSABILITZE

Un "oracle" és una resposta que dona una divinitat mitjançant sacerdots, sacerdotesses o a través d'interpretacions de senyals físiques o símbols. Per extensió, anomenem oracle al mateix on es fa la consulta i es rep la resposta. Molts pobles han tingut els seus oracles, però el més famós de la història occidental és l'Oracle de Delfos. Allí acudien de tot Grècia per tal de fer les seues consultes quan volien prendre decisions importants. En arribar, trobaven escrita a l'entrada del temple la següent màxima: "coneix-te a tu mateix i coneixeràs l'Univers i els Déus". La profunditat d'este aforisme efectivament, suposa la gran resposta d'allò que volem conèixer i pot ser el regal del coneixement que ens dona la divinitat, siga quin siga el nom que se l'hi done.

De fet, a l'altre cantó del món, en una altra ciutat emblemàtica de l'espiritualitat com és Kioto, trobem una font de purificació amb quatre Kanjis que diuen "coneix-te a tu mateix per tal de conèixer el món". Com que la font és circular i no té un punt de començament ni de final, ens recorda que el procés de coneixement és individual-local-global. Així doncs, quan contemplem la font rebem l'ensenyament de "coneix-te per a conèixer el món per a conèixer per a conèixer el món".

Aquest és, precisament, el procés que seguim en este baül. Comencem este recull d'activitats per a la transformació social amb les propostes per al coneixement personal perquè la mateixa persona és l'únic que podem transformar...i no és pas senzill, ja que sovint fem coses que no volem repetir i, per contra, no aconseguim fer allò que ens havíem proposat. Només ens resta, com l'oracle, el coneixement de sí, que és allò que finalment genera canvis, no només amb la voluntat, sinó amb la consciència.

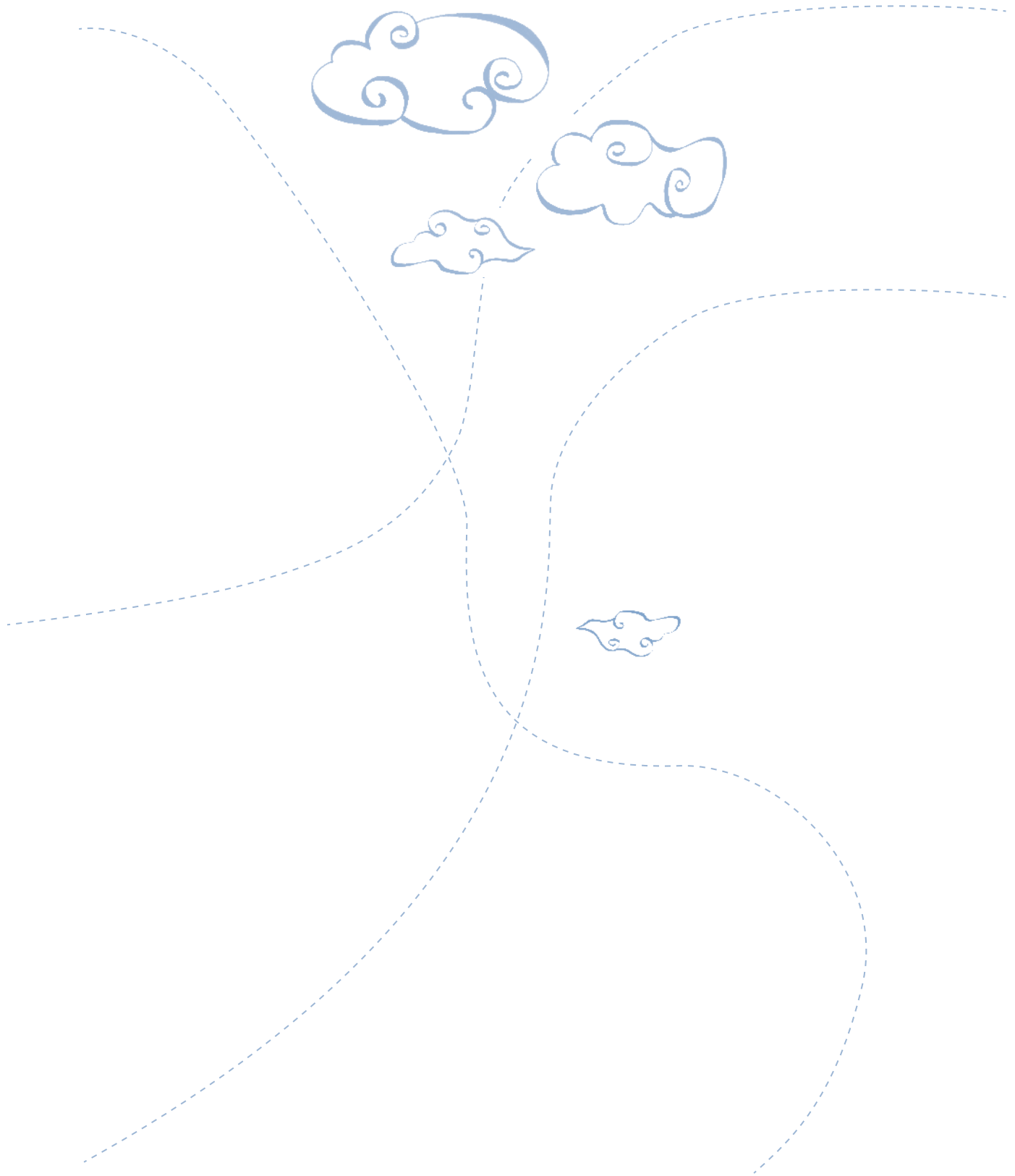
Per això, en aquest bloc, proposem un seguit d'activitats que ens ajuden a descobrir, a anomenar i a decidir qui som. Començarem **enfocant les coses positives i les coses cridaneres que hi ha en cada un**, i mirarem d'abastar una alt grau d'autoestima que permeta de mirar amb acceptació unes altres facetes de la nostra persona que ens agrada menys. Fins i tot algunes que ens permeten de semblar fosques. Es tracta de descobrir que som persones plenes de llum i bondat que en alguns moments actuem fent mal i acceptar-ho, ja que al capdavant, com ens ensenya la saviesa tradicional africana, no es tracta de ser cucs, sinó formar amb tot el món **"el circ de les papallones"**. Tot acceptant que tothom tenim capacitats i discapacitats diverses, que anem a diverses velocitats i que hi ha coses que podem i que no podem fer, com descobreix **Zora la Somniadora**.

La nostra proposta és apropar-nos a este coneixement de forma integral i integrativa: des de la comprensió intel·lectual, des de l'emoció afectiva i des de l'experimentació sensorial. Per això incloem un **ball dels sentits**. Oferim activitats en estes tres línies, amb la intenció que al llarg o al final del procés s'unifiquen en la persona. I la vista és un canal privilegiat, perquè és el sentit que vincula més directament l'experiència sensorial amb la mental i immediatament convertim el que veiem en idees. Per això en dediquem un apartat a prendre consciència de la nostra mirada, ja que cal **voler per a poder vore-hi**. Provem de descobrir que veiem només una part d'allò que és la realitat, alhora que observem coses que unes altres persones no veuen i no en veiem algunes que d'altres persones sí poden vore-hi, perquè han educat la seua mirada, perquè han decidit vore-hi.

Ens ensenya Federico Garcia Lorca que "no hi ha al món força comparable al desig". Per això també incloem en este primer bloc activitats que ens permeten de connectar amb **la utopia**, la il·lusió i els desitjos, especialment aquells que transformen la realitat per tal de satisfer els drets propis i de tots els éssers humans: els drets humans.

Assumir allò que som, amb consciència de les conseqüències que tenen els nostres actes, és ser responsables. Des d'eixa responsabilitat, triem les respostes que donem a les diverses situacions que ens presenta la vida. Això ens fa lliures si som conscients d'allò que generen les nostres accions. Per això la transformació de la realitat requereix assumir la responsabilitat individual, i moltes de les injustícies es perpetuen perquè qui no hi està d'acord, no assumix la seua responsabilitat.

Som individus, però ho som en societat. Cada individu forma part de diversos grups humans i els actes de cadascú tenen conseqüències que afecten la col·lectivitat. Tal com hem esmentat, allò que és individual, local i global està interconnectat. Per això, assumir la nostra responsabilitat és exercir la nostra ciutadania, a més de saber tal com ensenya el feminisme, que "les coses personals són polítiques".

1.1. LES COSES POSITIVES QUE HI HA EN MI

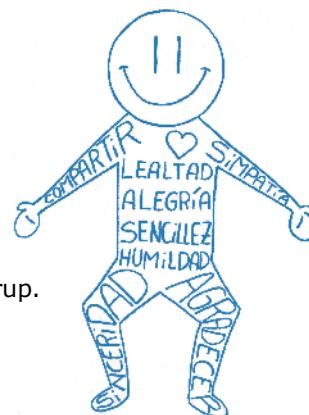
CONTINGUT > AUTOESTIMA, RECONeixEMENT DE LES VIRTUTS, VALORACIÓ DE LA DIFERÈNCIA I LA DIVERSITAT. INCLUSIÓ.

DESCRIPCIÓ: les persones participants duen un paper a l'esquena, on la resta de la resta de persones escriu coses positives d'ell/a.

PÚBLICS: Primària, Secundària, Batxillerat i persones adultes.

OBJECTIUS:

- Promoure l'autoconeixement.
- Reflexionar sobre el tipus de relació que tinc amb la resta de persones del grup.

DESENVOLUPAMENT:

- De manera individual cada persona escriu en un full quines coses positives creu que aporta a la resta del grup. No es comenta amb ningú i es guarda momentàniament el full.
- Després cada persona té enganxada a l'esquena un full amb cinta adhesiva o amb una agulla. En la capçalera del full estarà escrit prèviament "Tu m'aportes" i al final "Gràcies".
- Cada persona ha d'escriure en un full que duen a l'esquena el repte dels i les participants quelcom positiu que pensen que aporten estes persones. Per exemple: Tu m'aportes: alegría, ilusión...". És important que totes les persones escriguen en tots els fulls..
- En acabar la dinàmica, cada persona es lleva el full de l'esquena i la llig. La compara amb el contingut del full que prèviament va escriure.
- Posada en comú de totes les coses viscudes:
 - Coincidixen les coses positives que he escrit sobre mi, amb les que han escrit la resta del grup?
 - En quines coses estic d'acord i en quines en desacord?
 - Com em sent quan em diuen coses bones?

MATERIALS:

- > Fulls.
- > Bolígrafs.
- > Cinta adhesiva o agulles.

1.2. EL CIRC DE LES PAPALLONES

CONTINGUT > AUTOESTIMA. EMPODERAMENT. PREJUDICIS. VALORACIÓ DE LA DIFERÈNCIA I DE LA DIVERSITAT. INCLUSIÓ.

DESCRIPCIÓ: visionat d'un tall i posterior reflexió sobre un mateix. Pot vore's en anglés amb subtítols en castellà.

PÚBLICS: Secundària, Batxillerat i persones adultes.

OBJECTIUS:

- Reflexionar sobre les capacitats, destreses i valor que té cada persona independentment de la seua situació de vida o de les seues condicions psicofísiques.
- Acceptar les capacitats o discapacitats que tenim totes les persones amb la consciència que tenim "capacitats diverses".

DESENVOLUPAMENT:

- Visionat del tall "El circ de les papallones" (22:36 min). Posteriorment es dividirà l'aula en subgrups, i se'ls donarà per escrit un seguit de qüestions que, després d'un segon visionat el tall, si hi haguera temps, hauran de contestar

1. Anota les frases que et criden l'atenció. Després pensa què et fan sentir.

2. Més enllà del Circ de les Rareses:

- Quins mots fa servir per a presentar les persones del Show de les rareses i curiositats?
- Quina actitud té el públic en vore agò? I en vore Will?
- En quins moments de la teua vida has tingut una actitud o mirada semblant?
- Com se sentia Will?
- En quins moments de la teua vida t'has sentit així?

3. El Circ de les Papallones

- Quins mots fa servir En Méndez per tal de presentar els i les actius?
 - Quin dels personatges del circ, dels que has conegut el seu passat i present, t'han cridat més l'atenció i per què?
 - Com tracten els primers dies els membres del circ a Will?
 - Què sent Will en descobrir que pot creuar un tronc i que pot nadar?
 - Quins valors i sentiments pots vore entre les persones del circ?
 - Com tracta el públic a Will?
 - Què ha aportat Will al xiquet de les crosses?
 - Com se sent Will al circ i per què?
 - L'eruga esdevé papallona, quin significat té en el curt?
 - Per què trobes que es diu "el Circ de les Papallones"?
 - De les diverses fases que viu una eruga fins esdevenir papallona, amb quina t'identifiques?
- Després de fer una posada en comú i de fer una reflexió en grup, cada subgrup es reunirà novament per tal de decidir les seues conclusions. Estes seran posades en comú pel gran grup.

- Es pot continuar treballant estes conclusions a través de la recerca en internet de l'Organització "Life Without Limbs", en la qual hi participa l'actor Nick Vujicic i que atén persones amb discapacitat física. El seu web és www.lifewithoutlimbs.org.

MATERIALS:

- > Es pot localitzar el vídeo en internet, per exemple en: <http://www.youtube.com/watch?v=od2lg1ZC20s&feature=related>

VARIANTS:

- Si no hi ha temps de fer un segon visionat, abans de començar podem indicar a l'alumnat que anoten totes les frases que els criden l'atenció.
- Es poden repartir les preguntes triades entre els subgrups, si no hi ha massa temps per realitzar l'activitat.
- La visualització d'este curt i tota l'activitat es pot fer en anglés.

1.3. ZORA LA SOMNIADORA

CONTINGUT > RECONeixEMENT I VALORACIÓ DE LA DIFERÈNCIA I DE LA DIVERSITAT. INCLUSIÓ. ACCEPTACIÓ. AUTOESTIMA.

DESCRIPCIÓ: Visionat d'un curt i posterior reflexió sobre el mateix.

PÚBLICS: infantil.

OBJECTIUS:

- Reflexionar sobre les capacitats, les destreses i el valor que té cada persona independentment de la seua situació de vida o de les seues condicions psicofísiques.
- Acceptar les capacitats i discapacitats que tenim totes les persones amb la consciència que tenim "capacitats diverses".

DESENVOLUPAMENT:

- Visionat d'un seguit de dibuixos animats "Zora somniadora", composta per 6 capítols adreçats a xiquets i xiquetes de 3 a 6 anys per tal de treballar valors al voltant de l'Educació Inclusiva:

- **Capítol I:** m'agrada com sóc (3:12 min.)
- **Capítol II:** i per a què servix? (3:26 min.)
- **Capítol III:** amb tu puc fer qualsevol cosa! (3:39 min.)
- **Capítol IV:** Juguem? (3:17 min.)
- **Capítol V:** tu, d'on eres? (3:29 min.)
- **Capítol VI:** Tornaràs? (3:34 min.)

El CD i la seua unitat didàctica es poden sol·licitar a inteRed o localitzarlos en internet:

- Capítols: <http://www.youtube.com/user/InteRedFundacion?feature=watch>
- Unitat didàctica: <http://www.youtube.com/user/InteRedFundacion?feature=watch>

1.4. A DIVERSES VELOCITATS

CONTINGUT > RELACIONS INTERPERSONALS. RECONeixEMENT I VALORACIÓ DE LA DIFERÈNCIA I DE LA DIVERSITAT. INCLUSIÓ. ACCEPTACIÓ. AUTOESTIMA.

DESCRIPCIÓ: Activitat de moviment corporal en què viurem tres moments diferents d'encontre amb unes altres persones: individualitat, breu salutació i salutació efusiva, amb posterior reflexió enfocada als sentiments generats.

PÚBLICS: Secundària, Batxillerat i persones adultes.
Pot adaptar-se a primària.

OBJECTIUS:

- Reflexionar Sobre la qualitat de tipus de relacions humanes que tenim en la vida quotidiana.

DESENVOLUPAMENT:

- A les persones participants se'ls indica que han de caminar per la sala sense aturar-se i que rebran determinades consignes que han de seguir:
 1. Caminen amb el cap acatxat con si no conegueren ningú, miren de no tocar-se i de no mirar-se. Imaginen que són en un carrer ple de gent apressada, i senten que no els ve de gust que ningú els hi empenye.
 2. Després se'ls indica que imaginen que ara la seua actitud és diferent, i que alcen el cap per tal d'estar al cas de qui s'hi troben, però només els saluden amb un gest lleu sense parlar.
 3. En acabant se'ls indica que ara és el moment de trobar-s'hi i saludar efusivament a qui s'hi troben i abraçar con si foren amics/es de sempre.
- S'atura l'activitat i es fa una posada en comú sobre com s'han sentit en cada moment i quina relació veuen amb tot allò que ocorre en la vida quotidiana (quan fem servir el mòbil sense mirar a terra, quan anem amb presses al treball...).

VARIANTS:

- Recomanem l'ús del teatre, del cinema i del moviment expressiu...amb metodologies lúdiques innovadores en l'educació formal i no formal per al foment de la convivència. Cinc cèntims d'açò, és el projecte d'InteRed "Jugar i Actuar". Que comporta un procés d'investigació i de creació teatral col·lectiva amb alumnes, docents, pares i mares sobre educació i convivència.

Busca aportar als àmbits formal i no formal noves ferramentes provinents del teatre i dels jocs cooperatius, per tal de lluitar contra la discriminació (ja siga a causa del sexe, nacionalitat, origen ètnic, religió o un altre criteri), i potencia la cooperació i la convivència harmoniosa en els entorns educatius formals i no formals. <http://jugaryactuar.blogspot.com.es/>

1.5. EL BALL DELS SENTITS

CONTINGUT > RELACIONS INTERPERSONALS. RECONeixEMENT I VALORACIÓ DE LA DIFERÈNCIA I DE LA DIVERSITAT. INCLUSIÓ. ACCEPTACIÓ. AUTOESTIMA.

DESCRIPCIÓ: Activitat de moviment expressiu amb música i amb els ulls embenats, en què tot seguit es formaran parelles aleatòries que es comunicaran a través d'un tros de plastilina. Creació individual d'unes ulleres a regalar a un company/a i posterior reflexió.

PÚBLICS: Secundària, Batxillerat i persones adultes.
Pot adaptar-se a primària.

OBJECTIUS:

- Viure una experiència d'encontre amb altres persones sense mitjancers i sense el prejudici que aporta el sentit de la vista.

DESENVOLUPAMENT:

- S'indica que durant la sessió sonaran diverses músiques, i que se'ls en proposa moure's al son, tot seguit determinades instruccions que s'hi donaran. Però, s'elimina el sentit de la vista, que sovint ens cohibeix. Cal ressaltar que el més important és moure's, no ballar de cap manera concreta o amb tècnica. També, cal demanar implicació per a, dins del que sentirem, prendre la sessió seriosament i gaudir-la alhora que, romandre en silenci. Açò, sovint no es produirà, la qual cosa no ha de generar tensió. Es tracta d'una activitat que no totes les persones hi estan acostumades i que els seus "nous elements" (música, moviment, contacte corporal i ulls embenats) fan que algunes persones tinguin dificultat a guardar silenci, com a forma d'expressar els seus propis sentiments envers tot allò que estan vivint.
- Músiques 1 i 2: se'ls proposa moure's al ritme que els vinga de gust, al principi sense entrar en contacte les unes amb les altres. Suggestim començar per una música tranquil·la, i augmentar el ritme sense que siga excessivament ràpid.
- Músiques 3 i 4: després es canvia la consigna perquè puguin tocar-se lleument les unes amb les altres segons s'hi troben. Suggestim músiques animades.
- Música 5: Cada persona ha de buscar una parella amb qui seurà a terra en silenci absolut i amb els ulls embenats.
- Es posa una música tranquil·la de fons, i a cada parella se'ls dona un tros de plastilina. La consigna és que han de comunicar-se a través d'eixa plastilina, sense paraules.
- Al cap d'una estona se'ls demana que cada persona agafe unes ulleres de plastilina a regalar a la seua parella.

- Després caldrà demanar que intercanvien les ulleres, les ulleres d'una nova visió que ens permetrà de pensar quins són els sentiments dels altres i de les seues circumstàncies, per tal de no prejudicar-les.
- Caldrà demanar que es lleven les benes i deixar uns minuts breus perquè puguin fer-se fotos amb les seues ulleres, o comentar de manera informal allò que desitgen.
- Després caldrà demanar l'atenció de tot el grup i es posa en comú l'experiència viscuda.
 - Com m'he sentit treballant amb algú que desconeixia la seua identitat?
 - Com ha fluït la conversa?
 - Han existit prejudicis per tindre els ulls embenats?
 - Si hi haguérem pogut vore-hi, quin tipus de prejudicis o idees prèvies podrien haver existit pel que fa a la meua parella?
- Caldrà demana que per parelles decidisquen una frase que resumisca la moralina d'allò que han viscut i de la seua reflexió. Poden imprimir-se les fotos i posar-les a classe juntament amb estes fotos.
- Consell: caldrà assegurar que totes les persones han entés les consignes, per la qual cosa, és probable que siga necessari repetir-les amb tranquil·litat més d'una vegada. Cal mantenir una veu tranquil·la i segura facilita l'activitat.

MATERIALS:

- > Músiques.
- > Benes o mocadors per tapar els ulls.
- > Plastilina.
- > Càmera de fotos.

1.6. VOLER MIRAR PER PODER VORE-HI

CONTINGUT > CREATIVITAT. OBERTURA A NOUS PARADIGMES. ACCEPTACIÓ I RECONeixEMENT DE LES LIMITACIONS.

DESCRIPCIÓ: les persones participants han de resoldre un joc que caldrà vore-hi més enllà del que la lògica inicial ens dicta per tal de ser capaços de resoldre-ho.

PÚBLICS: Secundària, Batxillerat i persones adultes.

OBJECTIUS:

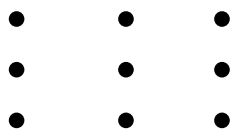
- Reflexionar sobre el significat de les diverses visions que es poden tindre envers un problema o situació de la vida diària.

DESENVOLUPAMENT:

- Se'ls mostra a les persones participants el següent dibuix fet en una pissarra, en una cartolina, projectada amb canó...

- Les instruccions són que han d'unir els 9 punts amb un màxim de 4 línies, però sense alçar en cap moment el llapis del paper. No es pot parlar amb ningú per a fer este exercici.

- Hi ha diferents solucions, les quals s'afigen al final d'esta activitat.
- Hem mogut el nostre llapis prop dels punts segons el que "hauria de ser"?
 - Hem mogut el nostre llapis prop dels punts segons el que "hauria de ser"?
 - Ens hem plantejat l'opció d'eixir de la lògica establida i allunyar-nos dels punts?
 - En la teua vida quotidiana, has buscat alguna vegada una solució diferent a una altra que no es resolía?
 - Quines coses en la teua vida podrien vore's des d'una òptica diferent i aportarien una solució més satisfactòria per a tu?

MATERIALS:

- > Llapis o bolígrafs.
- > Paper.

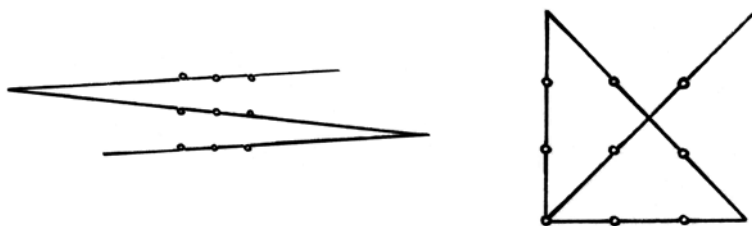
VARIANTS:

- Podrían utilizarse letras en vez de puntos, como es el caso de las letras que conforman la palabra "Humanidad".

H	U	M
A	N	I
D	A	D

- Es Poden treballar uns altres jocs de lògica, però per tal d'acomplir els objectius proposats cal abraçar-los com a canvis de paradigma quan enfoquem les situacions i les realitats. Per això, és fonamental la reflexió posterior, relacionar-la amb forma de solucionar els problemes de la vida quotidiana i provar que l'alumnat pose exemples de situacions viscudes o problemes actuals que podrien resoldre d'una altra manera.

POSSIBLES SOLUCIONS:

1.7. LA UTOPIA

CONTINGUT > PARTICIPACIÓ. COMPROMÍS I MOBILITZACIÓ. SENSIBILITZACIÓ. RESPONSABILITAT INDIVIDUAL. ESCOLTA ACTIVA I COMUNICACIÓ.

DESCRIPCIÓ: Lectura i reflexió sobre el contingut del poema.

PÚBLICS: Secundària, Batxillerat i persones adultes.

OBJECTIUS:

- Propiciar un espai de temps i lloc perquè la persona concrete què vol aconseguir en la vida, per a què i com ho aconseguirà
- eflexionar sobre la possibilitat d'abastar objectius que pogueren en principi ser inabastables.
- Potenciar la capacitat d'escolta activa.

DESENVOLUPAMENT:

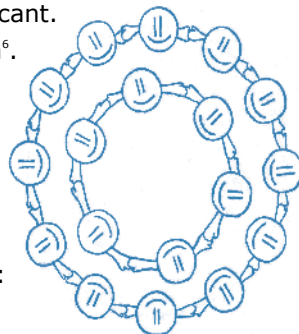
- Repartir cada persona participant el text de Fernando Berri fotocopiat, perquè de manera individual pugui llegir-lo i anotar per escrit les idees més rellevants.

La **utopia** es troba a l'horitzó.
 M'hi acoste dues passes,
 Ella se n'allunya dues passes.
 Camine deu passes,
 I l'horitzó s'aparta,
 deu passes més enllà.
 Per molt que jo camine,
 Mai l'abastaré.
 Per a què servix la utopia?
 Per a això servix:
per a caminar

- Després d'esta reflexió anotarà alguna situació passada de la seua vida que pugui relacionar amb el text. Posada en comú.
- Després cada persona pensarà en algun objectiu/desig que tinga a hores d'ara, i després escriurà sobre: "què vull aconseguir", "per a què ho vull aconseguir" i "com ho aconseguiré".
- Tot seguit les persones es distribuïran en dos grups, que formaran dos cercles concèntrics. Les del cercle interior miraran cap enfora, i les del cercle exterior miraran cap a elles. D'esta forma es formaran parelles que es miren, cada membre pertanyent a un dels cercles.

- El treball que es realitzarà per parelles serà el següent:

- La persona de la parella que es troba fora tindrà vora 3 minuts per explicar al seu company/a: "què vull aconseguir", "per a què ho vull aconseguir" i "com ho aconseguiré". Mentre, la persona que es troba dins, escoltarà detingudament el qui li està explicant. Recomanem que prèviament es donen instruccions del que és l'escolta activa⁶.
- Quan la persona dinamitzadora done el senyal adient, les persones del cercle extern rotaran cap a la dreta fins que es done l'alto. Aleshores es trobaran amb una nova parella del cercle intern. Ara seran les persones del cercle intern les que tindran el seu torn per expressar-se.

- Després es farà una posada en comú, en gran grup, amb aquestes preguntes:

- Què he après de mi mateix/a?
- Què he après de la resta?
- Per a què em servirà?

MATERIALS:

> Text "Utopia" de Fernando Berri fotocopiats.

VARIANTS:

- Caldrà realitzar esta mateixa dinàmica escoltant prèviament la cançó "Color Esperanza", de Diego Torres. També es poden fer servir d'altres poesies com ara "Caminante no ha camino" de Antonio Machado.
- Si aprofundim en esta dinàmica, caldria demanar a les persones participants que elaboren el seu PVI (Pla Vital Individual) per a este curs o any. Per això, poden establir almenys un objectiu (què vull aconseguir, per a què vull aconseguir-ho, com ho aconseguiré) per a cada àmbit de les seues vides (família, treball, estudis, hobby, espiritualitat...).

⁶Escolta activa: parar plena atenció a allò que està dient l'altra persona i fa servir el nostre llenguatge corporal (assenyalar amb el cap, no tindre el braços plegats, mirar els ulls de l'interlocutor,...). Alguns dels factors que entorpireixen l'escolta activa: escoltar només allò que ens interessa, els prejudicis, fingir que escoltem, les rèpliques constants, distraure's, conclusions de bestreta.

2. VAIG A L'ENCONTRE D'UNES ALTRES REALITATS

Quan una persona es planta davant d'una altra, les dues tenen molt clar que són diferents. Si una tercera persona les veiera des de fora, també sabrien que no són la mateixa persona. La vista o el tacte permeten d'adonar-se on acaba cadascú. Així doncs, prenem consciència que eixes dues persones en són una. Tanmateix, sovint és més difícil tindre consciència que tampoc en són dues. Hi ha massa elements compartits per les dues com per a pensar que en foren dues. ($1 \text{ independent} + 1 \text{ independent} = 2 \text{ independents}$). Este fet, tan oblidat en la cultura occidental, és conegut en la filosofia oriental com "no-do" i s'assembla a les zones de la mar que per dalt es veuen com si foren ones diferents però que vistes des de baix són una mateixa aigua.

L'Educació Inclusiva i la Intercultural són les que més clar ho tenen amb els seus lemes "iguals però diferents" i "unir sense confondre, distingir sense separar". Són els enfocaments que atenen qüestions essencials que són, alhora, individuals i socials, com ara la identitat, les relacions, els equips...un dels símbols que millor representen eixa dualitat són les banderes que representen una identitat col·lectiva que moltes persones i grups prenen com a pròpia i confonen la seua identitat particular amb aquella que representa la bandera. Per això, comencem este bloc treballant el mateix emblema i construint una **wiphala**, la bandera que simbolitza l'indigenisme i la fraternitat multiracial, especialment a Sud-Amèrica.

Però la bona intenció d'anar a l'encontre d'una altra persona no és garantia que la comunicació siga senzilla ni estiga lliure de conflictes, tal com ens demostra el conte **de l'ostra i el peix**. De vegades és necessari motivar la solidaritat perquè tot el món pose un poc de la seua banda, com ara en la **sopa de pedra** o en un altre menjar que és el **biscuit compartit**. Ambdós ens demostren que el gust i el **valor de la cooperació**, un valor que coneixen molt bé els personatges de la **família beee**, una família que compartix les tasques.

En este encontre amb altres persones ens adonem que la realitat pot vore's de diferents formes, ja que depén de "les lents" amb les quals mirem. Provarem d'assolir **una nova mirada**, i per això construïm unes **ulleres de la inclusió** que ens permetran de **vore allò que no es veu** a simple vista. Així doncs, podrem orientar-nos millor, **sense prejudicis**, per contextos diversos i multiculturals, ja que **el mapa no és el territori**. I és que alguns **mapes del món** que hi circulen no mostren les realitats importants, perquè...com és el mapa si posem l'equador al centre? I si posem la fam al centre? I si posem la renda en primer plànol? I si són els Drets Humans? O el medi ambient? Per una altra banda, molta de la informació que ens donen els mitjans de comunicació són un conte. I uns altres contes explicarem que ens ajudaran a entendre i a sentir veritats profundes, algunes per mitjà del **Kamishibai, el teatre de paper**.

Amb eixa nova mirada, podem observar més aspectes que no véiem i entendre com funcionen els sistemes que nodriren la roda de la pobresa i fa que en este món no tots **els cubs** tinguin els seus costats iguals. De fet, la igualtat és quelcom que brilla per la seua absència en molts llocs. Però sempre resta la imaginació, amb la qual podem pensar **la gran idea** per a transformar la realitat, com ara la que va pensar Binta i va compartir en el seu curtmetratge.

Conèixer totes estes realitats que comencen a vore's amb bons ulls comporta irremeiablement la voluntat d'un canvi per tal de fer-la més preciosa, més igualitària i més saludable. Agafar els nostres somnis amb la imatge que tinguem de com és un món millor i només ens restarà anar "**imatge-camine**". Això només s'aconsegueix participant amb els altres, de forma col·laborativa, sense competitivitat, cuidant-nos mútuament a la natura i personalment.

2.1. LA WIPHALA

CONTINGUT > COOPERACIÓ. CREATIVITAT. TREBALL COL·LABORATIU. IDENTITATS COL·LECTIVES INCLUSIVES.

DESCRIPCIÓ: La Wiphala és la bandera aimara multicolor que, amb diversos significats i tradicions, simbolitza l'indigenisme i la fraternitat en la diversitat dels pobles andins. Per això es fa servir en esta activitat per construir un símbol d'identitat col·lectiva. Sumant les representacions individuals, es negocia i decidix quins trets representen millor el grup, subgrup, col·legi, barri...

PÚBLICS: Primària. Secundària. Batxillerat
i persones adultes.

OBJECTIUS:

- Promoure la presa de consciència de grup, i dels trets que ens hi caracteritzen.
- Promoure la cohesió de grup.
- Fomentar la presa de decisions de grup de manera respectuosa..

	1	2	3	4	5	6
1						
2						
3						
4						
5						
6						

DESENVOLUPAMENT:

- Per començar s'explica què és una wiphala i que posarem d'acord per a fer-ne una que identifique el nostre grup, classe, centre escolar, barri.
- Lliurem el material i en xicotets subgrups han de crear unes graelles de cartolina que conformarà la wihala.
- Després cada persona del subgrup pensarà en un dibuix que represente la seua identitat i en farà una posada en comú i decidirà quina és la seua proposta inicial del subgrup.
- Després, una persona de cada subgrup farà de representant per explicar al gran grup les decisions preses, i s'observarà que no hi haja idees duplicades o incoherents.
- Després cada persona dibuixarà tot allò que s'haja acordat, i s'uniran tots els dibuixos, tot formant una wiphala comuna.
- Finalment, recomanem penjar la wiphala en la paret d'un lloc visible i posar en comú el procés de negociació, a què s'ha renunciat i a què no, amb el manteniment del diàleg sobre les identitats excloents i com es poden superar.
- Consell: fóra important posar l'accent en el procés d'elaboració i en el significat del que s'elabore, no només que pare estèticament bonic. Respectar la creativitat de l'alumnat sense jutjar-la i aprofitar-ne els elements per a parlar seriosament sobre els temes que se n'extrauen.

MATERIALS:

- > Cartolines o fulls de colors de la wiphala.
- > Retoladors, ceres.
- > Pot incorporar-s'hi qualsevol material que fomenti la creativitat.

VARIANTS:

- Esta dinàmica es pot realitzar amb la substitució de la wiphala pel format dels escuts i emblemes familiars i amb l'ús en la seua construcció de tot tipus de materials: plàstics, escultòrics, de reciclatge...
- En este cas, s'explicaria abans que antigament estos escuts servien per identificar les famílies. Mitjançant els dibuixos se'n representaven qualitats, elements simbòlics rellevants per elles o de la seua història...el mateix succeïx hui amb els escuts dels equips de futbol o alguns dibuixos de banderes de països, comunitats i ciutats. Amb la mostra de l'exemple d'escut es comenta que este pot ser dividit en diverses parts (dos, tres, quatre...), i en cada part apareix un dibuix. Esta divisió de l'escut podia ser de manera vertical o horitzontal.
- Es demana que l'alumnat decidisca quins trets identifiquen el seu subgrup, classe o el col·legi i quin dibuix representa cada una. També s'ha de triar un lema que s'escriurà davall de l'escut.
- També poden fer-se mandales. Caldrà dibuixar un gran cercle en un tros ampli de paper continu o cartolines, i se subdividirà en porcions triangulars en què cada persona puga dibuixar quelcom que represente la seua classe o grup. També es pot assignar a cada persona dues porcions per a dibuixar un tret positiu del grup i en l'altra quelcom a millorar.
- Podem elaborar l'escut o mandala com a activitat individual de la persona, que tot seguit explicarà a la resta del grup què representa cada dibuix o imatge que compona el seu escut. D'esta manera, açò pot ser una dinàmica de presentació, o d'aprofundiment en l'autoconeixement i coneixement de l'altra persona.
- Insistir que la presa de decisions ha de respectar totes les opinions. Per això caldrà fer servir alguna dinàmica concreta de presa de decisions, o deixar via lliure a l'alumnat per tal d'autogestionar-se. Una vegada conclou la presa de decisions se'ls lliurarà el material plàstic amb el qual es realitzarà el dibuix, en un format prou gran.
- El més important és incidir en la rellevància de conèixer les nostres identitats, saber qui som i defugir les "identitats excloents".

2.2. BESCUIT COMPARTIT

CONTINGUT > COOPERACIÓ.COMUNICACIÓ I RELACIONS INTERPERSONALS.EL VALOR DE LES COSES COL·LECTIVES. ACTITUD DE COMPARTIR.

DESCRIPCIÓ: Elaboració d'un bescuit a partir d'una massa mare que una altra persona et regala. El procés d'elaboració del bescuit durarà 10 dies i després se'n dividirà en 4 parts i se'n regalarà 3 a unes altres persones. Treball intermedi d'investigació mitjançant entrevistes sobre com es compartia el menjar antigament. Posterior reflexió en grup sobre l'experiència.

PÚBLICS: Primària. Secundària, Batxillerat i persones adultes.

OBJECTIUS:

- Crear o reforçar relacions interpersonals amb persones de l'entorn proper.
- Promoure el valor de compartir amb les altres persones.

DESENVOLUPAMENT:

- La tradició d'este tipus de recepta diu que han de regalar-te la massa mare a partir de la qual es fa el bescuit, i que després d'elaborar-lo has de regalar diversos gots de massa mare a les persones que desitges salut o bona sort. En esta activitat proposem que l'alumnat puga compartir el seu bescuit i la massa mare amb unes altres persones.
- Proposem que el professorat regale massa mare al seu alumnat, i que li n'explique el procés d'elaboració. L'alumnat ha de triar una persona de la classe i una persona del seu entorn per tal de donar-li la massa mare una vegada l'haja elaborada, i s'encarregarà d'explicar-los-en el procés i el pastís. En el cas de l'alumnat, fóra important tindre la col·laboració de la família perquè puguin ajudar-los en el procés final del forn, però la resta del procés sí poden viure'l.
- Mentre passen els dies d'elaboració , l'alumnat ha d'investigar en la seua família i entorn casos en els quals es compartira el menjar entre familiars i veïnat. Per això proposem de fer almenys dues entrevistes en què es pregunte per exemple: què es cuinava, en quins moments de l'any, com es compartia, quins sentiments generava en les persones, si se seguix fent o no, en cas negatiu per què ja no es fa.
- És important que esta activitat comporte una reflexió final i pose l'èmfasi en el procés d'elaboració i de compartir i no en el resultat final del pastís: com m'he sentit quan m'han regalat la massa mare, com ha sigut per a mi este llarg procés de creació, compartint quelcom que he elaborat, explicant a una altra persona com fer-ne el procés, a quines persones he triat per a compartir i per què, quins beneficis té compartir, què ha canviat en la meua relació amb eixes persones, què he après de mi en esta activitat...esta reflexió pot fer-se per escrit o parlant, però és fonamental compartir-la en el gran grup.

MATERIALS I ELABORACIÓ:

> Si no tenim la massa mare podem elaborar-la amb estos ingredients, remenar-ho tot amb una cullera de fusta i deixar la massa un dia fora de la nevera. No farem servir aparells elèctrics:

- . 1 got de farina.
- . 1 got de llet.
- . ½ got de sucre.
- . ½ got de llevat.

> Si ja disposem de la massa mare comencem a preparar el bescuit. La tradició diu que s'ha de començar un dijous, però pot tindre variació.

Dia 1r. DIJOUS: vessem el contingut del got lliurat en un recipient més gran i s'afeg un got de sucre i un altre de farina (sense barrejar-ho).

Dia 2n. DIVENDRES: ho barregem tot amb una cullera de fusta.

Dies 3r i 4t. DISSABTE I DIUMENGE: no es pot tocar.

Dia 5é. DILLUNS: afeg un got de sucre, un altre de llet i un altre de farina (sense barrejar-ho).

Dia 6é. DIMARTS: Ho barregem tot correctament amb la cullera.

Dies 7é, 8é i 9é. DIMECRES, DIJOUS I DIVENDRES: no es toca.

Dia 10é. DISSABTE: Apartem tres gots de la massa obtinguda (massa mare) que lliurarem a tres persones a les quals desitges sort i salut. Amb la part que en resta, elaborarem el nostre bescuit i afegirem tot seguint l'orde establert i tot remenant cada vegada que n'aboquem un amb un cullerot de fusta:

- Ingredients bàsics:
 - . 2 ous sencers.
 - . 1 got o ½ got de sucre (segons el gust).
 - . 1 got de llet.
 - . 1 got d'oli d'oliva o de gira-sol. Si fóra d'oliva seria més saborós.
 - . 1 sobre de llevat.
 - . 2 gots de farina, la qual passarem per un escurador abans que caiga damunt la massa. Açò farà que agafe aire i n'isca més esponjós.
- Ingredients optatius:
 - . 1 got de nous o ametles triturades.
 - . 1 got de panses sense pinyol i prèviament enfarinades.
 - . 1 poma trossegada.
 - . Suc de taronja.
 - . 1 pessic de sal.
 - . Canyella.
 - . Vainilla.

- Elaboració: Cal barrejar-ho i col·locar-ho tot en un motle. Prèviament cal col·locar al motle un paper especial per a forns, perquè la massa pugui enganxar-se una vegada estiga cuïta. Per contra, si no fóra així, cal abocar una fina capa de mantega o oli i escampar una mica de farina. Finalment ho clavem dins el forn a 180° durant una hora aproximadament amb calor dalt i baix. El bescuit estarà llest quan una vegada el punxem amb la punta d'un ganivet o d'un pal, este estiga net.

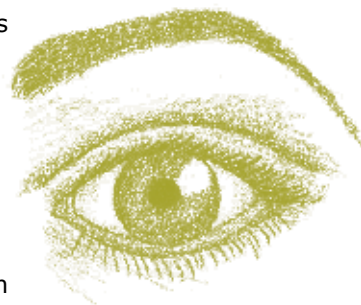
VARIANTS:

- Caldrà realitzar esta mateixa activitat elaborant Kéfir, que és un producte lacti de ferment probiòtic, semblant al iogurt. Sovint es pot aconseguir en restaurants vegetarians i de vegades en herbolaris. Qui en té, sol voler compartir amb qui vullga.
- Caldrà completar l'activitat amb el conte "Plan de Emergencia Empalagosa" (PEE). Este conte està dins el llibre "Plumas, Puentes y Pasteles. Historias para escuchar y contar", editat per InteRed, que es pot trobar en <http://www.intered.org/sites/default/files/recursos-educativos/plumas-puentes-y-pasteles.pdf>. També es pot escoltar en: <http://www.youtube.com/watch?v=Gxsvg3I-jOA>

2.3. UNA NOVA MIRADA

La "realitat" es quelcom tan complex que no es pot percebre (i molt menys entendre) en la seua totalitat. Per això en seleccionem i n' interpretem només una part. Cada persona té una forma d'entendre la realitat, segons la seua educació, les seues experiències, el seu caràcter... Esta manera crea evidències. És a dir, que resulta "evident" que les coses són com les veiem i les interpretem. Però, és cert que hi ha moltes altres formes d'entendre-les.

En certa mesura, la cultura és a la persona el que un programa és al seu ordinador. Segons la nostra cultura, fem una lectura selectiva de la realitat: hi ha coses que veiem i unes altres que no veiem (perquè no hem après a fer-ho); del que veiem, fem un tractament racional i afectiu que també depèn del que hem après a fer amb allò que ens passa, i finalment, donem una resposta, en forma de conducta ja siga d'acció, de pensament o de paraula, que també depèn de la nostra cultura. Tanmateix, hi ha persones d'altres cultures, que veuen coses que no veiem des de la nostra. Fins i tot el que veiem en ambdues cultures ens afecta de diversa manera i encara que ens afecte de forma semblant, donem respostes diferents.

Per exemple, un aspecte masclista el veu una persona amb cultura feminista, però no algú que no té eixa cultura. Fins i tot quan arriba a vore-ho, li afecta de forma diferent que si fóra feminista i també la resposta és diferent. El mateix succeïx amb la contaminació per a la persona que és ecologista.

Per això és tan important educar la mirada, per a superar els prejudicis i els estereotips. No hi ha prou a mostrar que són "roïns" o que són falsos, sinó que és necessari comprendre com funcionen i el paper que desenvolupen ja que ajuden a categoritzar la realitat. El problema és que categoritzen tot seleccionant uns atributs en detriment d'altres que són igual de certs que els altres. Per exemple, totes les persones són "agarrades" i som generoses; som "fortes" i "febles". Constatar una realitat perquè està estereotipada i no l'altra és etiquetar les persones.

Les següents activitats exemplifiquen les formes de contribuir a ampliar les mirades i a mirar amb noves ulleres. Fins i tot a canviar d'ulleres per a vore-hi més i diverses realitats.

2.3.1. ELS PREJUDICIS

CONTINGUT > SUPERACIÓ D'ESTEREOTIPS I PREJUDICIS. INCLUSIÓ. TOLERÀNCIA. RELACIONS INTERPERSONALS.

DESCRIPCIÓ: Vvisionat d'un vídeo en què es reflectixen les idees que tenim les persones sobre la resta i que de vegades no s'ajusten a la realitat. Posterior activitat amb mímica.

PÚBLICS: Secundària, Batxillerat i persones adultes.

OBJECTIUS:

- . Reflexionar sobre els nostres prejudicis i presuposicions i com fan Sentir a les altres persones.

DESENVOLUPAMENT:

- Visionat del vídeo "No jutges abans de temps" (1:35 min).
- Cada participant n'escrui almenys dues conclusions de manera individual.
- Subdivisió per parelles, en què una de les persones ha de provar d'explicar a l'altra les seues conclusions. Per això, només podrà fer servir la mímica i tindrà un temps màxim de 3 minuts. Cal posar de relleu que cap de les dues persones pot parlar, només emprar el llenguatge no verbal. La persona que "escolta" escriurà, una vegada acabe el temps, allò que creu haver entés.
- Canviem els rols i es repetix la dinàmica, ara la persona que escoltava esdevé la que explica, novament qui escolta ara, una vegada acabe el temps, escriurà el que ha entés.
- Es posa en comú el que cada un/a ha entés de l'altre/a, i observem si s'ha encertat o no.
- Posada en comú i reflexió en gran grup. S'obri el debat:
 - En quin sentit les meues accions estan condicionades pel que presupose o prejudge?
 - Posa un exemple d'una situació que has viscut on tingueres un prejudici.
 - Què pots fer perquè això no succeïska?

MATERIALS:

- > Vídeo disponible en: <http://www.youtube.com/watch?v=l40RXP11laI>

VARIANTS:

- Caldrà demanar a l'alumnat, que en subgrups facen xicotets teatres en què representen noves situacions en les quals s'observen estos prejudicis o suposicions.

2.3.2. VORE-HI EL QUE NO ES VEU

CONTINGUT > RELACIONS INTERPERSONALS. RECONeixEMENT I VALORACIÓ DE LA DIFERÈNCIA I LA DIVERSITAT. INCLUSIÓ. TOLERÀNCIA. ACCEPTACIÓ. AUTOESTIMA. SUPERACIÓ DELS ESTEREOTIPS I DELS PREJUDICIS.

DESCRIPCIÓ: visionat del vídeo sobre les nostres actituds envers els altres i envers la quotidianitat.

PÚBLICS: Secundària, Batxillerat i persones adultes.

OBJECTIUS:

- Reflexionar sobre els tipus de pensaments i conductes que tenim amb la resta de persones, molt sovint basats en prejudicis.

DESENVOLUPAMENT:

- Visionat del vídeo "Recibe servicio" (8:49 min).
- Individualment cal escriure almenys dues situacions en les quals haja deixat que les meues actituds o pensaments es guiaren pels meus prejudicis o pel meu descontent. Tot seguit, posada en comú en subgrups per tal de veure les semblances i les diferències dels exemples afegits per cada persona, tot estimulant el debat i la reflexió.

MATERIALS:

- > Vídeo "Recibe servicio" " <http://www.youtube.com/watch?v=dtAWWLLIDYQ>

2.3.3. LES ULLERES DE LA INCLUSIÓ

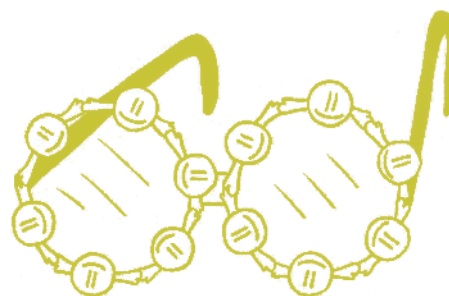
CONTINGUT > CREATIVITAT. OBERTURA A NOUS PARADIGMES. RECONeixEMENT DE LIMITACIONS. INCLUSIÓ.

DESCRIPCIÓ: Les persones participants han de crear unes ulleres que simbòlicament representen el canvi cap a una nova visió més inclusiva.

PÚBLICS: Secundària, Batxillerat i persones adultes.
Es pot adaptar a primària.

OBJECTIUS:

- Conèixer el significat d'inclusió-exclusió, tot reflexionant sobre les conductes que les estimulen i la importància del seu canvi.

DESENVOLUPAMENT:

- Cal explicar breument què vol dir "inclusió" i què vol dir "exclusió".
- Les persones participants es dividixen en grups. Cada grup ha de pensar un exemple en què s'excloua persones o països. També se'n pot donar alguns per escrit perquè els en done una idea. se excluya a

las personas o a países. También se les puede dar algunos por escrito para que les de idea:

- Si és quant a persones, caldria treballar el gènere i posar exemples com ara: "les xiquetes no poden jugar al futbol", "els xiquets no poden vestir de color de rosa".
- Si és quant a països, caldria treballar les desigualtats Nord-Sud amb exemples com ara: "la gent dels països del Nord són més intel·ligents", "els països del Sud han d'aprendre dels del Nord", "la nostra cultura és millor que la seua".

- Reflexió en gran grup sobre estes afirmacions, tot revelant que no són certes.
- Cada persona del subgrup ha d'elaborar amb materials de papereria i fil d'aram unes noves ulleres que aporten una altra visió.
- Després cada subgrup inventarà un lema o una cançó per a promocionar eixes ulleres i començarà per la frase "per a corregir les mirades amb...". Alguns dels exemples dels lemes podrien ser:
 - "Per a corregir les mirades amb miopia egocèntrica o amb estrabisme prepotent".
 - "Per a corregir les mirades amb miopia androcèntrica o amb estrabisme sexista".
- Després cada subgrup explicarà a la resta de persones participants quina situació els va tocar treballar, quin és el lema que han creat per a les seues ulleres i les lliurarà a unes altres persones. Finalment, cada persona del grup només ha de romandre amb un parell d'ulleres i amb aquelles que no creara inicialment.
- Caldrà reflexionar al voltant de la importància de la inclusió de tots i totes, així com de la inclusió de tots els països en situació d'igualtat, per tal de poder començar a canviar el món.

MATERIALS:

- > Tisores.
- > Cartolines.
- > Paper de setí.
- > Pegament en barra.
- > Alicates
- > Fil d'aram fi.
- > D'altres materials reciclats (plomes, trossos de revistes...).

VARIANTS:

- Es pot enllaçar a l'activitat 1.6. "voler mirar per a poder vore-hi" i a les altres activitats d'este bloc 2.3 UNA NOVA MIRADA.

2.3.4. EL MAPA NO ÉS EL TERRITORI

CONTINGUT > RECONeixEMENT I VALORACIÓ DE LA DIFERÈNCIA I DE LA DIVERSITAT. INCLUSIÓ. OBERTURA A NOUS PARADIGMES. RECONeixEMENT DE LIMITACIONS.

DESCRIPCIÓ: Cal agrupar parelles que es col·loquen d'esquena perquè no es vegin. Cada persona té un mapa en mans, però només un en té dibuixat el recorregut, amb un punt d'inici i un altre d'arribada. Qui té este mapa dicta el camí a seguir i l'altra persona mirarà de traçar el mateix recorregut al seu mapa.

PÚBLICS: Secundària, Batxillerat i persones adultes.

OBJECTIUS:

- Reflexionar sobre les diverses formes d'entendre la vida.

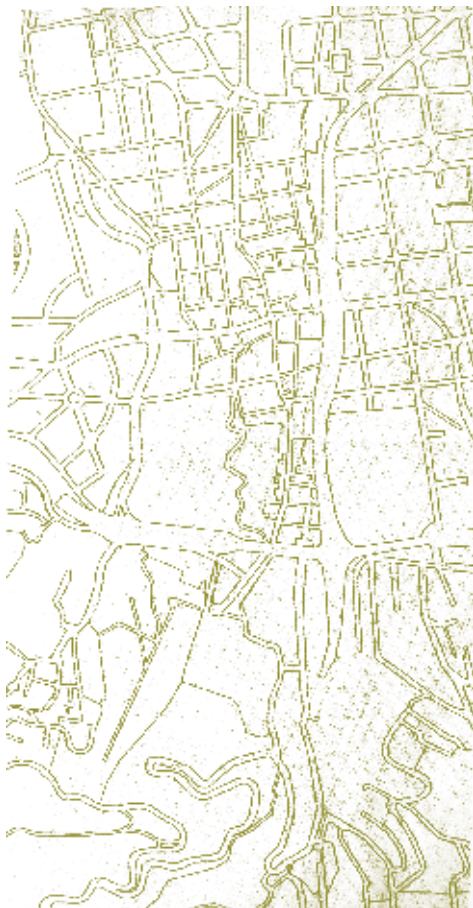
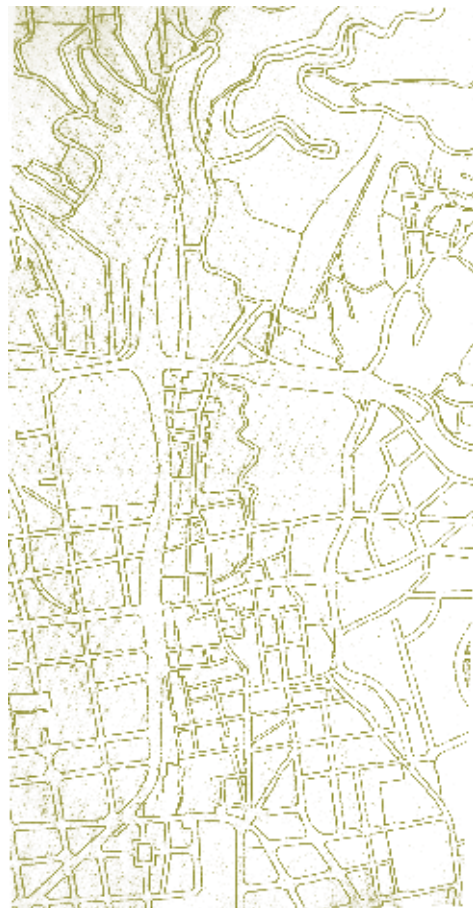
DESENVOLUPAMENT:

- S'han de preparar les fotocòpies dels dos mapes, de l'A i del B. A les fotocòpies de l'A, dibuixarem a mà un punt d'inici i un altre d'arribada i marquem el camí a seguir amb un retolador. Ambdós mapes són iguals, però estan en espill. Així, qui té el mapa A, voria per exemple un cercle a la dreta, i qui té el mapa B, el voria a l'esquerra. Este fet no ha de ser per les persones participants.
- Cal dividir el grup en parelles i fer que les seues esquenes es toquen i no es vegin mútuament. A una de les persones de cada parella se li dóna un mapa A i a l'altra un mapa B. Sota cap circumstància se'ls diu que són mapes diferents.
- La labor de cada parella serà que qui té el mapa amb el recorregut dibuixat, ha d'indicar a l'altra persona com arribar del punt 1 al 2. Per això, només es poden donar instruccions parlades, però en cap moment es pot girar el cap o el cos per mostrar els mapes ni es poden veure els mapes de les altres parelles.
- Mentre es duu a terme esta part de la dinàmica podem posar música ensordidora i molesta, tot i que les parelles hi protesten.
- Reflexió posterior del grup complet sobre tot allò que ha esdevingut:
 - Va poder fer el recorregut?
 - Quins entrebancs hi sorgiren?
 - Què simbolitza la música molesta? (pot simbolitzar els sorolls de la comunicació, que no ens permet de realitzar una escolta activa: escoltar només el que ens interessa, els prejudicis, fingir que escoltem, les rèpliques constants, distraure's, fer conclusions de bestreta).
 - Quins sentiments o actituds van sorgir envers els entrebancs?
 - En la vida real, què vol dir que cada un viu amb un mapa diferent?
 - En la vida real, què ocorre quan partim de la idea inicial que l'altra persona té el mateix mapa que jo?
 - Quins sentiments o actituds apareixen en la vida real en adornar-nos que l'altra persona no comprén allò que li diem o en descobrir que el seu mapa és diferent al nostre?

MATERIALS:

- > Fotocòpies del mapa A i B. Cal dibuixar un recorregut a les fotocòpies d'un dels models i enumerar l'inici amb "1" i l'arribada amb "2".
- > Bolígrafs.

MAPA 1**MAPA 2****VARIANTS:**

- Caldria emprar esta dinàmica per a reflexionar al voltant de les relacions interculturals i els diversos "mapes" que unes altres cultures tenen d'un mateix territori.

2.4. L'OSTRA I EL PEIX

CONTINGUT > TOLERÀNCIA. RESPECTE. COMUNICACIÓ I RELACIONS INTERPERSONALS. RECONeixEMENT I VALORACIÓ DE LA DIFERÈNCIA I DE LA DIVERSITAT. INCLUSIÓ. ACCEPTACIÓ. AUTOESTIMA. SUPERACIÓ DELS ESTEREOTIPS I DELS PREJUDICIS.

DESCRIPCIÓ: lectura del conte i posterior reflexió sobre el seu contingut. Com podrà relacionar-se este peix curiós amb l'ostra si esta es tanca cada vegada que s'hi apropa? Tal vegada podrà demanar ajuda als peixos obridors perquè li ensenyen com fer-ho?

PÚBLICS: Primària, Secundària, Batxillerats i persones adultes.

OBJECTIUS:

- Reflexionar al voltant de la nostra actitud quan ens comuniquem amb els altres.
- Aprendre a conèixer i observar els trets de personalitat dels companys/es.
- Reconèixer la utilitat de demanar ajuda a qui en sap més que jo.

DESENVOLUPAMENT:

Per a primària:

- Explicar el conte a l'alumnat i simplificar-lo en tot allò que calga perquè es pugui adaptar a la seua edat.
- Tot seguit fer caretes amb els personatges de la història i així, cada xiquet/a tinga una careta de peix i d'una ostra.
- Després representar el conte de manera interactiva amb l'alumnat. Caldrà crear-ne tres grups: els peixos, les ostres i els peixos obridors.
- La part de reflexió seria directament de grup, guiada per la persona que dinamitza, centrada en la importància de tractar amb estima i respecte a les persones.

Per a secundària:

- Lliurament d'una fotocòpia del conte a cada persona participant i lectora. També pot ser explicat per la persona que dinamitza.
- De manera individual cada persona pensarà en quins moments de la seua vida s'ha sentit com l'ostra i en quins moments com els peix i ho deixa per escrit. En xicotets grups, posarem açò mateix en comú.

- Després es reflexionarà en subgrups sobre el contingut del conte i respondrà a estes preguntes (se'ls pot donar per escrit).
 - Quin era l'objectiu del peix?
 - Què creus que pensà l'ostra quan el peix s'hi va apropar.
 - I com creus que es va sentir l'ostra?
 - El peix va pensar en la possibilitat que el peix se sentira malament?
 - El peix pogué aconseguir el seu objectiu al principi del conte?
 - Podia aconseguir-ho sols? A qui va demanar ajuda?
 - Què féu per poder aconseguir-ho? Quina va ser la nova estratègia?
 - Com creus que es va sentir l'ostra amb la nova estratègia?
 - El peix tingué en compte les necessitats, el llenguatge i els sentiments de l'ostra?
- Tot seguit farem una posada en comú amb les conclusions de cada subgrup i obrirem el debat sobre la qüestió:
 - Què cal tindre en compte abans d'apropar-me a una altra persona? (els seus sentiments i característiques).
 - De vegades puc necessitar alguns consells o ajuts d'unes altres persones? (importància de la humilitat quan demanem ajuda).

MATERIALS:

> Fotocòpies del conte. En la pàgina 73 d'este enllaç podem trobar.

http://www.trabajosocialclm.com/images/publicaciones/revistas/Revista_Area_Social_6.pdf

2.5. EL VALOR DE LA COOPERACIÓ

CONTINGUT > COOPERACIÓ. COL·LABORACIÓ. TREBALL EN EQUIP. SOLIDARITAT. INCLUSIÓ. COMUNICACIÓ I RELACIONS INTERPERSONALS.

DESCRIPCIÓ: simular una situació en què una ona gegant estiga a punt d'arrasar-nos, així que hem de fer una filera amb les nostres cadires i pujar-hi.

PÚBLICS: Primària, Secundària.

Es pot adaptar a Infantil o a Batxillerat i persones adultes

OBJECTIUS:

- Promoure la cohesió de grup.
- Facilitar el contacte físic entre persones de diversos sexes.

DESENVOLUPAMENT:

- Visualitzar el vídeo d'animació "Les Avantages" (1:23 min), en què apareixen situacions simpàtiques en les quals els animals cooperen per tal de sobreviure a les adversitats.
- Cal reflexionar en gran grup sobre allò que més m'ha cridat l'atenció i posar èmfasi en el treball col·laboratiu del grup d'animals per tal d'assolir un objectiu.

- Cal introduir la mateixa dinàmica tot explicant que ens trobem en perill, perquè una ona gegant està a punt d'arribar. Hem de col·laborar per a posar-nos tots i totes a estalvi, igual que han fet els animals del vídeo. La persona que dinamitza proposa que cada participant puge a la seua cadira mentre forma, amb totes les cadires, una filera.
- Si hi haguera dues persones dinamitzadores, l'ona es pot representar amb una corda o mocador que entre les dues apropiarien a la filera de participants.
- Les persones participants s'han allunyar de l'ona sense tocar en cap moment el terra, per la qual cosa, han de passar una a una les cadires cap al final de la filera i fer que la filera avance fins arribar a l'altre extrem de l'habitació on es trobaran a estalvi. Les persones han d'enlairar les cadires una a una i alhora canviar de cadira.
- Com que és una dinàmica col·laborativa, tot i que algú toque el terra no serà eliminat/da. En tot cas, s'afanyarà el grup perquè el rescaten i l'ajuden a pujar-hi.
- Acabar amb un gran aplaudiment col·lectiu per haver sigut capaços de col·laborar per salvar el grup i reflexionar després de tot allò que ha esdevingut així com, la importància del treball col·laboratiu.

MATERIALS:

- > Una cadira per cada persona participant, prou forta per suportar-ne el pes i que no es tanque.
- > En el següent enllaç es pot veure un exemple d'esta activitat, ja que se n'han creat dos equips i hi fomenta la competitivitat. <http://www.youtube.com/watch?v=v=xsyF97m5SCU>
- > Vídeo "Les Avantages" localitzable en: <http://www.youtube.com/watch?v=GFdt11WF2mE>

VARIANTS:

- "L'ona" pot ser substituïda per "foc" o qualsevol altre element que s'adapte al context de les persones participants o a les temàtiques que estiguen treballant-hi.
- Si hi haguera limitacions per pujar damunt de les cadires, es podria fer amb fulls bruts o papers de periòdics col·locats en terra, els quals farien de "bassa d'estalvi" per no ofegar-nos amb l'ona.
- Per aprofundir en l'aprenentatge de la cooperació com a valor contra la competició. Cal realitzar més activitats específiques com ara els jocs cooperatius i mantindre la coherència en l'ensenyament (per exemple mitjançant l'aprenentatge cooperatiu) i conèixer els fonaments teòrics de la cooperació. Per això recomanem la lectura del capítol 7 sobre jocs cooperatius del llibre "Voluntariado. Una expresión de ciudadanía para la transformación social", editat per InteRed i disponible: <http://www.intered.org/sites/default/files/files/recursos-educativos/intered%20taller%20de%20voluntariado.pdf>
- Per tal de conèixer més jocs cooperatius recomanem la lectura dels recopilatoris "Juegos Cooperativos de ayer y de hoy" i "Juegos Cooperativos para Construir la Paz", disponibles en el web d'InteRed: <http://www.intered.org/juegos-cooperativos>

2.6. LA SOPA DE PEDRA

CONTINGUT > COOPERACIÓ. CREATIVITAT. TREBALL COL·LABORATIU. INCLUSIÓ. PARTICIPACIÓ CIUTADANA. SOLIDARITAT.

DESCRIPCIÓ: lectura del conte i la seua posterior reflexió.

PÚBLICS: Primària, Secundària, Batxillerat i persones adultes.

OBJECTIUS:

- Reflexionar sobre la responsabilitat de cada persona per aconseguir abastar un objectiu comú, en contraposició a les actituds individualistes.
- Reflexionar sobre la possibilitat d'abastar objectius que al principi pogueren semblar inabastables.

DESENVOLUPAMENT:

- Caldrà fer la lectura del conte i explicar-lo en veu alta. Per tal d'interpretar-lo, pot servir una bossa o caixa com si fóra una olla, la qual es pot emprar per interactuar amb les persones participants mentre expliquen el conte. Se'ls pot demanar que tiren ingredients, o bé que tasten la sopa en "estar acabada".
- Cada persona comenta en veu alta allò que li transmet este conte. Com a forma de guiar la reflexió es pot demanar que es relacionen les idees amb la frase "Res no és impossible si col·laborem".
- Caldrà reflexionar al voltant de la seua disposició a aportar per al treball en grup que es vol fer en esta sessió, en la vida quotidiana del grup o en la resolució d'algun conflicte que existira en el grup...

MATERIALS:

- > Fotocòpies del conte. Es pot localitzar en:
<http://www.asociacionvivere.org/Sensibilizacion/SOPA%20DE%20PIEDRA.pdf>
- > Per a primària proposem usar el conte en format vídeo, el qual fa servir animals com a personals: <http://www.youtube.com/watch?v=DZsPwKkl8hw>

VARIANTS:

- Com a variant de Primària proposem pintar una olla gran en un paperògraf o paper continu. Cada xiquet/a dibuixa en un full un ingredient per a tirar dins l'olla. A més en cada ingredient escriurà una habilitat, coneixement o actitud que el o la xiqueta crega que pot aportar a la resta del grup. Tot seguit, cadascú enganxarà a l'olla el seu ingredient i el nomenarà en veu alta.
- Per a participants més majors proposem que el dia anterior se'ls demane que duguin un objecte important amb un valor simbòlic. Només expliquem el conte demanarem que afigen els seus propis "ingredients" els quals seran els objectes que han dut.
- Podem demanar a les persones participants que en xicotets grups extraguen algunes conclusions sobre el conte, i facen un teatre o vídeo amb tot allò que els susciten estes conclusions. També es poden donar instruccions amb un contingut que estiga realcionat amb la realitat actual del grup.

Amb temàtiques que es treballen, o no donar consignes i deixar via lliure a la imaginació. Després de visualitzar els vídeos o teatres, caldrà realitzar una posada en comú on caldrà reflexionar sobre tot allò que haja esdevingut.

- La reflexió es podria enfocar també en el voluntariat com a forma de participació social.

2.7. KAMISIBAHÍ

CONTINGUT > CREATIVITAT. REONEIXEMENT I VALORACIÓ DE LA DIFERÈNCIA I DE LA DIVERSITAT. INCLUSIÓ. ACCEPTACIÓ. AUTOESTIMA. COOPERACIÓ. TREBALL COL·LABORATIU. RESOLUCIÓ DE CONFLICTES. AMISTAT. CURA DEL MEDI AMBIENT.

DESCRIPCIÓ: Kamisibahi és un mot japonés que vol dir “teatre de paper” i és una forma molt popular, des de fa uns segles, d’explicar contes al Japó. Els seus trets i la forma de presentar-lo ajuden a aconseguir una concentració al voltant del conte. Mitjançant unes làmines il·lustrades la persona que narra ho explica i mostra els dibuixos a mesura que passa la història. Ací proposem dues històries diferents, les quals tracten valors com ara l’amistat, la col·laboració, la participació, la resolució de conflictes amb el diàleg, la cura del medi ambient, el respecte a la diferència i la interculturalitat com a valor enriquidor.

PÚBLICS: Infantil, Primària.

OBJECTIUS:

- Reflexionar sobre la importància de resoldre els conflictes amb el diàleg.
- Aprendre la importància de l’amistat i de respectar els altres, tot i que siguin o pensin diferent.
- Reflexionar sobre la importància de tindre cura del medi ambient.

DESENVOLUPAMENT:

- Explicar uns dels contes proposats, tot fent servir el seu “Kamisibahi”. Es poden emprar caretes de personatges per tal d’enriquir-los. Els contes són:
 - **“¡Feliz cumpleaños, amiga liebre!”:** hui és l’aniversari de la llebre. Alguns animals del bosc estan devanits d’assistir a la seua festa, però la llebre no els convida per diverses raons.
 - **“¿Un puente o un árbol?”:** Yesenia i Diego tenen idees diferents al voltant del futur del bosc. Construir un pont que l’unisca a la ciutat o respectar el bosc? Lorito i Café faran de mitjancers perquè ambdós puguin conversar sense enfadar-se.
- Reflexionar amb l’alumnat sobre el que ha passat al conte.
- Després cada xiquet/a triarà un personatge i el dibuixarà per tal de fer un titella de cartolina i un palet de gelat. Recomanem donar la imatge preparada per a colorar.
- Novament representarem el conte, de manera interactiva. Cada vegada que es nomene un personatge els xiquets/es que tinguen la seua careta eixiran a l’“escenari”.

MATERIALS:

- > Palets de gelat.
- > Cartolina.
- > Paper d'adherir.

VARIANTS:

- En el cas de Primària, la persona que narra pot ser un alumne/a.
- Per aprendre a fer servir un Kamisibahi es pot consultar este enllaç: <http://sieteleguas.es/Kamisibahi>
- El Kamisibahi "Feliz Cumpleaños, amiga liebre", editat per InteRed, Miniland i Sieteleguas a InteRed (subjecte a disponibilitat) o comprar-se en: <http://sieteleguas.es/colecciones/kamisibahi-a4/feliz-cumpleaños-amiga-liebre>
- El Kamisibahi "Un puente o un árbol" es pot sol·licitar per a InteRed.
- Per aprofundir en l'ús del Kamisibahi com a ferramenta per explicar contes, es pot consultar la publicació "Kamisibahi", editat per Sieteleguas i Miniland: <http://sieteleguas.es/20x20/talleres-con-kamisibai>
- L'editoria Sieteleguas té uns altres títols en format Kamisibahi, disponibles en: <http://sieteleguas.es/colecciones/kamisibahi-a3>

2.8. EXPLICA'M UN CONTE.

CONTINGUT > CREATIVITAT. REONEIXEMENT I VALORACIÓ DE LA DIFERÈNCIA I DE LA DIVERSITAT. INCLUSIÓ. ACCEPTACIÓ AUTOESTIMA. COOPERACIÓ. TREBALL COL·LABORATIU. RESOLUCIÓ DE CONFLICTES. AMISTAT. CURA DEL MEDI AMBIENT.

DESCRIPCIÓ: Després de la lectura d'un conte caldrà reflexionar sobre el seu contingut mitjançant les propostes didàctiques concretes.

PÚBLICS: Infantil, Primària i Secundària.

OBJECTIUS:

- Reflexionar sobre la importància de resoldre els conflictes amb el diàleg.
- Aprendre la importància de l'amistat i de respectar les altres persones, encara que siguin i pensin diferent.
- Reflexionar sobre la importància de tindre cura del medi ambient.

DESENVOLUPAMENT:

- Explicar un conte a l'alumnat, a través de la seua lectura, titelles o escoltant un àudioconte.
- Reflexionar sobre el seu contingut, a través de preguntes o activitats didàctiques. No tots els llibres o contes que proposem les hi inclouen.

MATERIALS:

- **Llibre: "Plumas, Puentes y Pasteles. Historias para escuchar y contar"**, editat per InteRed. És un conte i àudioconte adreçat a xiquetes i xiquets a partir dels 6 anys. Incorpora orientacions didàctiques per al professorat. Tracta valors com ara l'amistat, la col·laboració, la resolució de conflictes amb el diàleg, la cura del medi ambient, el valor de la família, el respecte a la diferència i la interculturalitat com a valor enriquidor.
 - . Es pot sol·licitar gratuïtament a InteRed en format paper.
 - . Versió digital disponible en: <http://www.intered.org/recursos-educativos>
 - . Versió àudio de cada conte disponible en: <http://www.youtube.com/user/InteRedFundacion?Feature=watch>

- **Llibre: "La revolución de los cuidados"**, editat per Ajuda en Acció, InteRed i Entrecultures. Abraça 6 contes i activitats didàctiques per a treballar amb els tres cicles de primària sobre la temàtica de les cures, la seua rellevància en la nostra societat i importància per al sosteniment de la vida. Prova de reflexionar sobre el significat de cuidar, com vivim les cures i com valorem les implicacions que suposa tot açò per al desenvolupament en condicions d'igualtat per a dones i xiquetes.
 - . Es pot sol·licitar gratuïtament a InteRed en format paper.
 - . Versió digital disponible en: <http://www.intered.org/recursos-educativos>

- **Llibre: "El misterio del chocolate en la nevera"**, editat per l'Institut de la Dona i la Regió de Múrcia i reeditat per inteRed. Quan parlem dels "sabers de cada dia", ens referim a una enorme xarxa de coneixements que apliquem de forma permanent en la nostra vida quotidiana. Esta publicació prova de reconèixer estos sabers com a imprescindibles per a les nostres vides, així com descobrir el valor afegit que comporta quant a moduladors de les relacions entre les persones que conviuen en una casa. Hi inclou 6 contes amb les seues propostes didàctiques.
 - . Versió digital disponible en: [http://www.carm.es/web/pagina?IDCONTENIDO=7356&IDTIPO=246&RASTRO=c478\\$m23040](http://www.carm.es/web/pagina?IDCONTENIDO=7356&IDTIPO=246&RASTRO=c478$m23040)

- Contes d'InteRed editats per Sieteaguas:
 - ▣ **"La carretilla azul"**: Raül és un xiquet que treballa cada dia recollint cartró. Un matí ell i el seu bon amic aniran a recollir cartró per omplir la carreta vella blava que els ha prestat el seu germà. Un incident amb la carreta esdevindrà eixe dia en un dia molt especial. Hi incorpora suggeriments didàctics.
 - ▣ **"El sueño de Paula"**: Paula somnia la igualtat entre les dones i els homes, cabdal perquè el món avance i convida a redescobrir que açò només és possible amb l'entusiasme i el compromís de totes les persones que compartim este planeta.
 - ▣ **"La letra prometida"**: este conte relata els sentiments de Maria, una xiqueta africana, abans d'anar per primera vegada a l'escola, així com la il·lusió de sa mare i l'estreta relació amb la seua iaia, que no sap ni llegir ni escriure.
 - . Es pot comprar per internet en: <http://sieteaguas.es/colecciones/20x20>

VARIANTS:

- Es pot realitzar un collage i incloure imatges o paraules relacionades amb el conte que s'ha treballat. Per això, caldrà emprar revistes velles o periòdics.
- Demanem a l'alumnat de primària i secundària que, en xicotets subgrups, inventen uns altres contes que ens permeten de reflexionar a classe. Donar llibertat i creativitat sobre la temàtica i la moralina. Important serà demanar-los que en la part final del conte incloguen la moralina, la qual serà la reflexió que trobaran rellevant.

2.9. LA FAMÍLIA BEEE

CONTINGUT > TREBALL COL·LABORATIU, ROLS DE GÈNERE.

DESCRIPCIÓ: 7 jocs virtuals en els quals les xiquetes i els xiquets compartixen jocs i tasques quotidianes amb tota la família. Es pot triar un personatge de la família Beee per compartir cada tasca. Inclou l'opció de cantar en un Karaoke.

PÚBLICS: Infantil i Primària.

OBJECTIUS:

- Fomentar en xiquets i xiquetes la seua responsabilitat a l'hora de compartir les tasques de la casa.
- Visualitzar la responsabilitat i les condicions d'igualtat d'ambdós sexes a l'hora de fer les tasques de la quotidianes.
- Fomentar l'ús i l'aprenentatge de les Noves Tecnologies.

DESENVOLUPAMENT:

- Mitjançant la pàgina web del joc podem accedir als 7 jocs, així com al Karaoke de la cançó de la família Beee en versió Folk i Techno.
- Tot i que inicialment està adreçat a les mares i els pares que realitzen estos jocs al costat dels seus fills/es, també es poden realitzar a classe amb l'ús de canó de projecció perquè tot l'alumnat el puga mirar i canviar el torn de realització de les activitats.

MATERIALS:

- > El joc creat per Direcció General d'Igualtat d'Oportunitats de l'Àrea de Govern d'Ocupació i Servicis a la Ciutadania de l'Ajuntament de Madrid, i elaborat en edicions Bahía SL, es troba en: <http://www.lafamiliabeee.org/>

VARIANTS:

- Prèviament els i les xiquetes poden dibuixar o colorar les figures que apareixen al videojoc (cereals, llet, les taques del cotxe...).
- Es poden completar els jocs posant de relleu l'aprenentatge de nous mots i la seua escriptura, en castellà, en anglés o en unes altres llengües.
- Es poden realitzar els mateixos jocs però amb cartolines.

2.10. HUI POT SER UN GRAN DIA.

CONTINGUT > CREATIVITAT. MOBILITZACIÓ I PARTICIPACIÓ CIUTADANA. COMUNICACIÓ I RELACIONS INTERPERSONALS. RESOLUCIÓ DE CONFLICTES. COOPERACIÓ. TREBALL COL·LABORATIU.

DESCRIPCIÓ: Les persones participants s'enfronten a la tasca d'organitzar de manera simulada la celebració d'una diada commemorativa com els que proposa la ONU: el Dia de la Pau, els Drets Humans, la Solidaritat Humana o unes altres que trien. Per això, tindran un temps mínim i deixaran palés els entrebancs de comunicació i la importància cabdal de la cooperació i de la resolució dels conflictes per al treball en equip i la realització d'una tasca.

PÚBLICS: Secundària, Batxillerat i persones adultes.

OBJECTIUS:

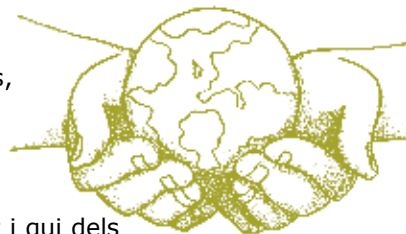
- Prendre consciència dels entrebancs que sorgixen amb el treball en grup.
- Aprendre a establir prioritats i acords en grup.

DESENVOLUPAMENT:

- Les persones participants es dividixen en dos grups aproximadament iguals:
 - **Grup 1: persones observadores.**
 - **Grup 2: grup de discussió.**
- Aquells que observen poden fer el seu treball individualment, parelles o trios, depenent del nombre total de persones participants en el grup que observa.
- Si el grup de persones que hi participa fóra massa gran es podria duplicar l'activitat simultàniament, amb dos grups de discussió i dos més de persones observadores.
- La persona dinamitzadora explicarà el que han de fer al grup que observa, sense que els altres ho escolten. A cada persona, se li assignarà un aspecte en el qual hauran de fixar-se al llarg de la dinàmica i anotaran les seues apreciacions en paper si així ho desitgen. Recomanem a les persones observadores dur estes frases escrites en targetes per tal d'anotar tot allò que s'hi observe.
 - Hi ha hagut alguna persona que moderara el grup? Si hi ha existit, com fou designada i quines funcions ha tingut? Ha fet bé el seu treball?
 - Alguna persona que exercira la secretaria del grup? Si hi ha existit, com fou designada i quines funcions ha tingut? Ha fet bé el seu treball?

- S'ha elaborat una llista de temes a tractar? S'han organitzat els torns de paraula o cadascú parla quan vol?
 - Les seues intervencions s'han ajustat al tema i hi han fet aportacions adients?
 - Hi ha hagut moments en els quals el grup ha parat massa atenció a detalls sense importància, tot oblidant les qüestions centrals?
 - Com s'han resolt les diferències d'opinió? Ha estat una bona manera de resoldre-les?
 - Hi ha hagut enfrontaments? Com s'han resolt?
 - Quins són els acords més importants que han arribat?
 - Quines són les qüestions més importants que han restat a resoldre?
- El grup de discussió seurà al bellmig de la sala i al voltant les persones observadores. El grup rep el següent missatge:
- Heu d'imaginar que ens ha encarregat al nostre centre educatiu o grup la celebració d'un dia assenyalat al nostre calendari. Per això, hem de triar un d'eixos dies que proposa la ONU. Hem de decidir entre totes i tots quin dia celebrarem. El problema és que la persona de la ONU que ens donarà el vist-i-plau a les activitats que organitzem, marxa de viatge en una hora i mitja i és necessària la seua signatura d'autorització. Així doncs, teniu mitja hora per fer l'avantprojecte de celebració d'este Dia. Podeu organitzar-vos com vulgueu i discutir-ho com trobeu més adient, però en mitja hora vindrà i algú li haurà d'explicar la idea i presentar-li un projecte escrit.*
- El grup de discussió començarà a tractar el tema i les persones observadores prendran nota dels aspectes que els pertoque. Ni ells ni la persona que dinamitza poden intervindre o opinar-hi.
- En passar 30 minuts obrirem un debat al voltant de la manera que s'han organitzat. Per tal de valorar l'execució del projecte es pot comprovar si han pres decisions al voltant de:
- **Assistents:** qui participa en les activitats, fent què?
 - **Temps:** dia, hora i durada.
 - **Lloc:** on es durà a terme.
 - **Preparació del lloc, espais i recursos naturals:** taules, cadires, llums...
 - **Decoració de l'espai:** com? Amb què, qui se n'ocupa...
 - **Música:** si n'hi haurà o no, quan es posarà i qui s'encarregarà...
 - **Durant la diada:** qui en seran els responsables (qui del conjunt i qui dels altres aspectes).
 - **Recollida i neteja:** qui, quan i com es fa.

- En acabar el debat es canvien els rols, qui formava part del grup de discussió ocuparà el lloc de les persones observadores i a l'inrevés. La dinàmica es repetirà durant 20 minuts, però en esta ocasió mirant de completar els aspectes del projecte sense concloure i mirant de defugir les errades d'organització de la sessió anterior.
- Novament tornem a analitzar el treball en grup i l'avaluem.

MATERIALS:

- > Fulls i bolígrafs.
- > Web de la ONU amb els dies de celebració: <http://www.un.org/spanish/events/calendario>

VARIANTS:

- Si fóra adient, després d'esta dinàmica es poden millorar els procediments d'organització i provar de realitzar la celebració del Dia de manera real.
- Poden resultar de major interés educatiu alguns dies com ara:
 - **8 de març:** dia dels drets per a la dona.
 - **5 de juny:** dia mundial del medi ambient.
 - **30 de gener:** dia escolar per la pau i la no violència.
 - **20 de novembre:** dia dels drets de la infantesa.
- Hi ha diverses propostes educatives per a estos dies, com ara: http://www.entreculturas.org/campanas/desde_el_aula/dias_d/materials

2.11. ELS MAPES DE MÓN

CONTINGUT > ANÀLISI CRÍTICA. DESIGUALTATS: NORD-SUD, RIQUESA-POBRESA, D'ACCÉS AL PODER, DE PETJADA AMBIENTAL,...

DESCRIPCIÓ: Cada subgrup tindrà i analitzarà un mapa que represente una situació concreta del món.

PÚBLICS: Secundària, batxillerat i persones adultes.

OBJECTIUS:

- Reflexionar sobre la concepció que tenim de la geografia del món i la interrelació entre esta i les situacions de desigualtat.
- Analitzar situacions concretes de desigualtat en el terreny mundial.

DESENVOLUPAMENT:

- Explicar les diferències entre el mapa projectat per Mercator (mapa tradicional al qual estem acostumats) i el de Peters. Reflexionar sobre com partir un mapa o d'un altre pot canviar la nostra concepció del món i de les desigualtats.
- Després cada subgrup tindrà un mapa amb situació específica en el terreny mundial. Alguns dels mapes poden ser: ús de l'aigua corrent, naixements, xiquetes que no van a escola, pobresa humana, llits d'hospital, accés a electricitat... Per això proposem treballar amb els materials del projecte WorldMapper (Universitat de Sheffield, Anglaterra i de Michigan, EUA.).
- Cada subgrup elaborarà un nou mapa d'eixa situació que fóra desitjable i justa.
- Cal posar un títol al mapa. Per exemple: "Volem un nou mapa del món que reflectisca que les xiquetes accedixen a l'educació igual que els xiquets".
- Cada subgrup exposarà al gran grup tot allò que el seu mapa els ha fet pensar, així com el mapa que ells/es han creat i el seu títol.

MATERIALS:

> Mapa amb la projecció de Peters: <http://www.educarueca.org/spip.php?article45>

> Per comprar este mapa:

http://www.intermonoxfam.org/es/informate/productos/libros/cocina-viajes/mapa_prters

VARIANTS:

- Uns altres mapes del món, des de llocs hermenèutics diferents a l'eurocentrista:

<http://www.flourish.org/upsidedownmap/>

- El mapa del món a l'inrevés, amb molta resolució i possibilitats de zoom, posar marcadors i calcular distàncies. Seleccionar en la pestanya de país la paraula "diverse" per tal de veure uns altres mapes.

<http://www.hot-map.com/es/world-upside-down>

- En la pàgina web, <http://www.worldmapper.org/> podem trobar mapes del món que representen de manera molt gràfica diverses situacions de desigualtats al món: països que viuen amb menys d'1 dòlar al dia, els 10 països més rics, mapa de la pobresa mundial...es poden projectar a classe i comparar-los-hi o fer que els analitzen en subgrups. Alguns estan en anglés i uns altres en espanyol, per la qual cosa es poden treballar també des de la classe d'anglés.

2.12. ELS CUBS

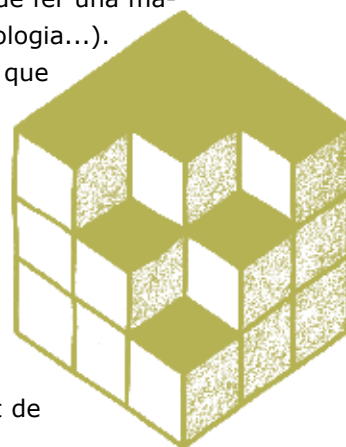
CONTINGUT > ANÀLISI CRÍTICA. DESIGUALTATS. NORD-SUD. RIQUESA-POBRESA. D'ACCÉS AL PODER I A LA PRESA DE DECISIONS. COOPERACIÓ. DEFENSA DE LA COSA COL·LECTIVA.

DESCRIPCIÓ: Les persones participants es distribuïxen per grups i cada un ha de fer una mateixa tasca, però compten amb mitjans diversos (diversa formació, diversa tecnologia...). Així, hi ha grups que es troben clarament en una situació desafavorida, igual que ocorre a diferents grups humans o països.

PÚBLICS: Secundària, Batxillerat i persones adultes.

OBJECTIUS:

- Prendre consciència de les dificultats que tenen alguns països o grups humans per a competir amb d'altres més afavorits.
- Reflexionar sobre les causes que generen eixes dificultats i la necessitat de canviar-les.

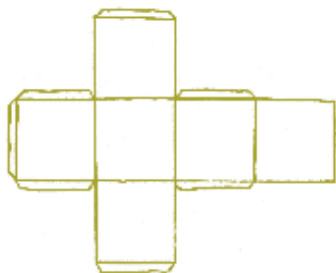
DESENVOLUPAMENT:

- Cal dividir les persones participants en 4 equips, cadascun amb un número. Cada equip designarà una persona representant.
- La persona que dinamitza explicarà que cada equip representa un grup humà diferent, i com passa en la realitat no totes les comunitats compten amb els mateixos mitjans. Unes són riques i tenen molts materials i tecnologia, i d'altres tenen matèries primeres però manquen de formació.

- Però per a poder sobreviure, cada equip ha de competir en el mateix mercat, i hem de ser capaços d'elaborar més i millors articles que els nostres competidors, així com seguir les regles del mercat actual. En estos moments hi ha una gran demanda de cubs de cartolina en el mercat mundial, tot el món en vol tindre un i és una gran oportunitat perquè els equips milloren econòmicament. Vorem quin equip és el que té més oportunitats de progressar i realitza més i millors cubs de cartolina.
- Si cada grup necessita alguna cosa, caldrà que ho negocie amb un altre equip i n'oferirà alguna cosa a canvi, però sempre en el marc d'una relació d'estricta competència ja que en la realitat els mercats internacionals no admeten generositat.
- Se repartirá los MATERIALS a cada equipo atendiendo a esta tabla:

GRUP	MATÈRIES PRIMERES (Cartolines A4)	MATERIALS ELABORATS (cinta adhesiva)	MAQUINÀRIA (Tisores)	TECNOLOGIA (Regles i llapis)	FORMACIÓ
Grup 1	2	Mucho	1	3 de cada	Sí
Grup 2	1	Mucho	2	3 de cada	Sí
Grup 3	6	Poco	0	0	No
Grup 4	11	Poco	0	0	No

- Mentre els grups comencen el seu treball la persona que dinamitza cridarà a banda els coordinadors dels dos equips 1 i 2 i els explicarà com es fan els cubs, ja que ells són els equips que tenen accés a la formació. Pot donar-los també la següent imatge:

- Només concloga el temps que es concrete amb els equips (de 15 a 30 minuts) es triarà l'equip guanyador. Previsiblement guanyaran els equips que disposaven de materials elaborats (cinta adhesiva), maquinària (tisores), tecnologia (regles i llapis), i sobretot formació (persones a les quals la persona dinamitzadora els explicà com fer els cubs. Estos equips, tot i que disposen de menys matèries primeres (cartolines), poden aprofitar-les millor i obtindre noves cartolines mentre negocien amb els elements que tenen en excés.
- Tot seguit es realitzarà un debat sobre tot el que s'ha viscut i es compararà amb la situació que es produïx en les relacions de competència entre els diversos grups humans:
 - Com s'han sentit els components dels equips més desfavorits? (equips 3 i 4).
 - Com han negociat l'adquisició dels materials que necessitaven?
 - Qui ha tingut més avantatges? Els que tenien molta matèria primera (cartolina) o els que tenien més maquinària o tecnologia?
 - Com ha influït el fet de tindre o no formació?
 - Passa el mateix en les relacions entre els diversos països o entre grups humans diferents?
 - Quins països tindrien els mateixos problemes que l'equip 4?
 - Quins països estarien en la situació de l'equip 1 i de l'equip 2?

- L'equip 1 ha ajudat els equips 3 i 4? Passa el mateix en uns altres països? És això just?
- Els països empobrits com els equips 3 i 4 tenen alguna possibilitat de guanyar si no els ajuden els països amb tecnologia i amb formació?
- Com podríem treballar junts/es perquè estes desigualtats es reduïren?

MATERIALS:

- > 10 cartolines o fulls.
- > Tisores.
- > 2 fotocòpies dels croquis per a fer cubs.
- > 6 regles.
- > 6 llapis.
- > 4 tisores.

2.13. IMATGE-CAMINE

CONTINGUT > ANÀLISI CRÍTICA. DESIGUALTATS SOCIALS. RIQUESA-POBRESA. D'ACCÉS AL PODER I A LA PRESA DE DECISIONS. COOPERACIÓ. DEFENSA DE LA COSA COL·LECTIVA.

DESCRIPCIÓ: Anàlisi dels acudits i les obres gràfiques de les desigualtats socials.

PÚBLICS: Secundària, Batxillerat i persones adultes.

OBJECTIUS:

- Conèixer diverses desigualtats socials.
- Reflexionar sobre les seues causes i la nostra responsabilitat com a ciutadans/es.

DESENVOLUPAMENT:

- Visualització dels acudits o imatges.
- Sobre eixes imatges hi ha un seguit de tasques que podem realitzar. Reproduïm este llistat recollit per Pedro Sáez Ortega⁷

1. Posar títol a la imatge. Pot ser una frase inventada, un refrany conegut, un lema publicitari, el títol d'alguna pel·lícula, etc.
2. Fer una pluja d'idees sobre la imatge, que hi reflectisca la primera impressió: paraules escrites pels voltants per cada membre del grup, frases, gestos, sorolls, dibuixos concrets o abstractes, etc.
3. Inventar una narració, conte o poesia que tinguem a vore amb la imatge o amb alguns dels seus elements: per exemple la biografia del personatge central de la imatge o la història del lloc on apareix la imatge, etc.
4. Crear seqüències narratives amb la imatge com a eix central: per exemple, a) abans i després de la imatge, b) a la dreta i a l'esquerra de la imatge, 3) Davant o darrere de la imatge.

⁷Pedro Sáez Ortega és professor d'Educació Secundària a l'IES Clara Campoamor de la localitat madrilenya de Móstoles. És un referent en Educació per a la Pau i la Solidaritat. Com a educador, investigador i formador de docents, col·labora amb diverses entitats i organitzacions i és autor de nombroses publicacions, articles, informes, etc.

5. Buscar cançons o fragments musicals que reflectisquen allò que la imatge ens mostra. Podem inventar sons musicals per tal de presentar la imatge als altres.
6. Triar imatges fotogràfiques preses de la realitat –si fóra possible, del lloc on viu el grup–, que es relacionen amb la imatge proposada de manera global, pel contingut o el seu missatge, o a partir dels seus diversos elements, com ara els objectes, els personatges, etc.
7. Realitzar un anunci publicitari a partir de la imatge i fer servir els models habituals de les revistes, la ràdio o la televisió, que reforce o contraste el missatge del dibuix.
8. Confeccionar un pòster, un cartell o un mural, a partir de les lectures que la imatge ha provocat: anunci, reflexió o explicació visual de la imatge proposada.
9. Elaborar notícies periodístiques que reflectisquen la impressió que la imatge ha causat, o les dades i informacions que ha aportat al grup i emprar les tècniques periodístiques habituals. Podem elaborar diverses notícies cada una des del punt de vista dels diversos components del dibuix.
10. Improvisar diversos tipus de diàlegs entre els elements de la imatge: preguntes i respostes, roda de premsa sense resposta, tipus de veus i formes de parlar per a cada personatge o objecte de la imatge, etc.
11. Muntar una representació dramàtica sobre allò que explica la imatge i fer servir només gestos i moviments corporals.
12. Escriure el guió d'una pel·lícula que tinga a vore amb la imatge. Podem emprar l'argument d'una pel·lícula coneguda i adaptar-lo a allò que la imatge ens ha dit o desenvolupar una idea original, que es pugui dur a terme al vídeo.
13. Preparar un programa de ràdio (concurs, debat, tertúlia, etc.), al voltant de la imatge i enregistrar-lo en directe per tal de presentar-lo en alguna emissora local o difondre'l pel mateix centre educatiu.
14. Introduir fotos, papers retallats, dibuixos, etc., que modifiquen i transformen la imatge, segons les seues necessitats expressives del grup.
15. Retallar els elements de la imatge i situar-los en contextos gràfics diversos segons els criteris del grup. També es pot crear un trencaclosques i emprar diverses possibilitats per tal d'encaixar les figures en situacions gràfiques diverses.
16. Escenificar un jui dramatitzat a la imatge que es proposa i fer servir com a argument la mateixa imatge o el seu significat simbòlic.
17. Aplicar el missatge transmés per la imatge en diversos temps, -per exemple, un xiquet que esdevé un vell-, o a moments històrics diferents -per exemple, com seria la imatge amb què dialoguen en l'època grega o en cent anys?
18. 1. Descriure la imatge a un altre grup, que a) Mira de reproduir-la sense haver-la vista; b) selecciona la que millor reflecteix el que el grup els ha descrit; c) selecciona la que més se li oposa; proposa, alhora, una altra imatge que es lligue amb aquella que ha estat descrita.
19. Situar la imatge als membres del grup i assumir els paper adients als seus elements o al significat dels mateixos elements, i a l'inrevés, situar la imatge a classe, i buscar connexions amb allò que esdevé en el grup.
20. Entrevistar la gent al carrer perquè done la seua opinió sobre la imatge i presentar els resultats de l'enquesta de la manera més creativa possible, per exemple, amb la col·locació de les respostes al voltant de la imatge en forma de globus d'historieta, amb fotos d'aquelles persones que hi han opinat.

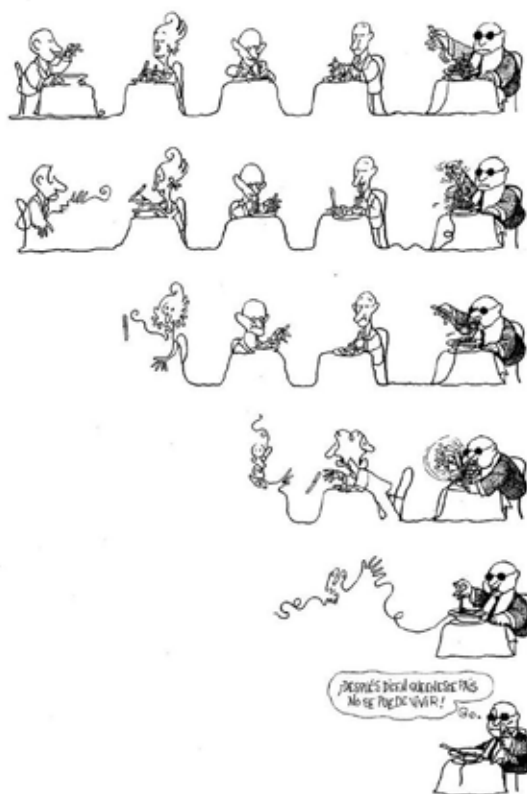
VARIANTS:

- Reproduïm diversos acudits d'humor gràfic com a exemple, però més interessant és triar-ne aquells que coincidisquen amb els continguts que es vulguen treballar.

- Si la qualitat dels treballs enlestits per l'alumnat sobre el tema ho permet, podem muntar una exposició al centre educatiu, com a activitat de sensibilització. Podem convidar a la visita d'esta exposició a les persones de la comunitat educativa.

MATERIALS:

- > Reproducimos varios chistes de humor gráfico a modo de ejemplo, pero más interesante es elegir aquellos que coincidan con los CONTINGUTS que se quieran trabajar.

2.14. LA GRAN IDEA

CONTINGUT > DESIGUALTAT I RELACIONS NORD-SUD. INTERCULTURALITAT. DRETS HUMANS. COOPERACIÓ. CREATIVITAT.

DESCRIPCIÓ: visionat d'un documental sobre la imatge diversa que té Àfrica sobre Europa i a l'inrevés.

PÚBLICS: Secundària, Batxillerat i persones adultes.

OBJECTIUS:

- Potenciar la creativitat com a mitjà de solució dels problemes.
- Acceptar i comprendre uns altres punts de vista de la realitat.
- Reconèixer la igualtat de drets i defensar l'equitat en aspectes com ara l'accés a l'educació.

DESENVOLUPAMENT:

- Visionat del tall.

- **"Binta y la gran idea" (29:33 min).** Curtmetratge que pertany a la pel·lícula "En el mundo a cada rato", rodat a Senegal amb ajut d'UNICEF. Explica la història de Binta, una xiqueta de set anys i reflexiona sobre l'escolarització de les xiquetes i sobre els valors de les persones del sud. Localitzable en: <http://video.google.com/videoplay?docid=1814175740046170677>

- Després del visionat dels curts podem fer-ne diverses activitats. Per tal de treballar amb pel·lícules, Pedro Sáez Ortega⁵ en proposa les següents. També assenyala que més que un complement o un apèndix, hem de considerar i fer servir les pel·lícules com un procediment transversal que permeti d'engegar un seguit de tasques relacionades amb la identificació i l'anàlisi de valors, com ara:

- 1) Explicar la pel·lícula, és a dir, expressar per escrit l'organització argumental externa i interna del film, el que ocorre i com s'hi explica.
- 2) Caracteritzar els personatges principals, tant pel que diuen com pel que fan, és a dir, el que són, el que viuen i el que senten;
- 3) Explicar alguns detalls tècnics rellevants de la pel·lícula –plànols, seqüències, decorats, música, efectes especials –, el seu ús condiciona, en la seua mesura, la manera que contemplem la història que ens explica el cinema.
- 4) Descriure els principals conflictes que apareixen en el film, tot atenent a les seues causes, manifestacions més rellevants i conseqüències a curt i a llarg termini –tot i que vagin més enllà del final de la narració filmada, abans o després d'allò que apareix en la pel·lícula;
- 5) Construir un judici crític sobre el film, mitjançant la comparació amb unes altres pel·lícules; la correlació entre la ficció cinematogràfica i la realitat; l'impacte emocional suscitat per la contemplació del film, o les possibles alternatives temàtiques i formals que es plantegen amb allò que hem vist a la pantalla.

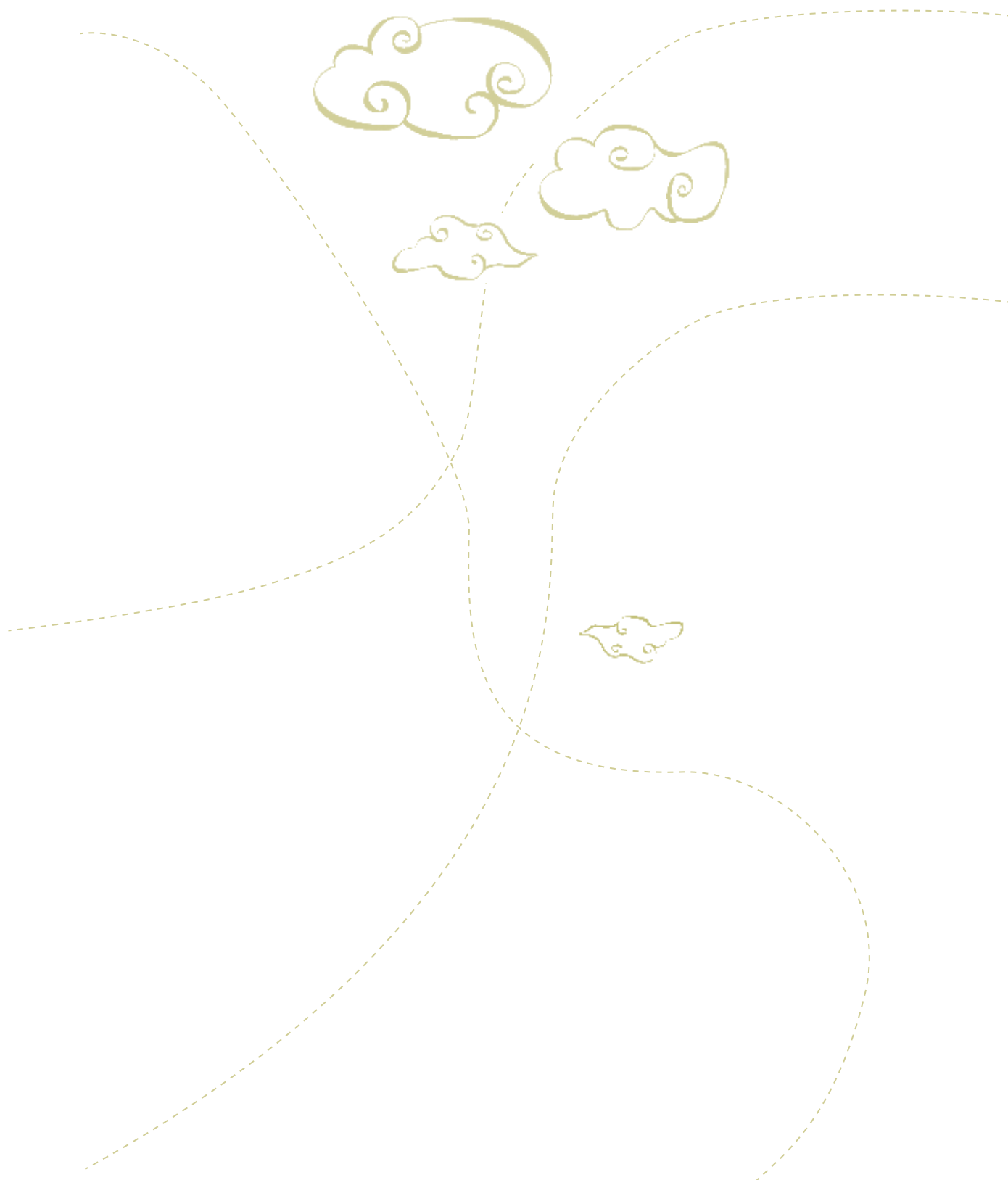
⁵ Id.

VARIANTE:

- Caldrà vincular amb la mobilització i participació en campanyes d'ONGs com ara la campanya "Actua amb Cures" d'InteRed: <http://redciudadaniaglobal.org/actua-con-cuidados/>

MATERIALS:

- > Canó i ordinador amb connexió a internet per a la projecció.

3. PARTICIPE I TRANSFORMEM

Hi ha realitats que canvien a poc a poc, tant que ni tan sols es noten: els arbres creixen a poc a poc, però veiem la diferència a l'any vinent, les muntanyes, per contra, canvien tan a poc a poc que pràcticament no en veiem el resultat de l'erosió.

Així mateix, el llenguatge, tot i que sembla que sempre ha d'adequar-se a les normes imposades, té canvis importants. Un exemple és la millora de la llengua espanyola per defugir el llenguatge sexista i que siga més inclusiu. Un altre exemple és la introducció de nous mots per tal de referir-nos a realitats que abans no es nomenaven, com ara l'aparició de la paraula "glocal". Este mot naix amb la consciència que tot el que fem en l'àmbit local té les seues conseqüències en el terreny global i, alhora, el que ocorre globalment afecta les realitats locals. En este sentit s'inserix el curtmetratge "**Trueque**", que conté tres històries de voluntariat internacional.

També contínuament canvia la història: l'economia, les lleis, la política, l'ecologia, la psicologia...de vegades ràpidament i sovint lentament, però sempre canvia. I els canvis més potents són els que s'aconseguixen mitjançant la participació cooperativa i solidària. Podem participar en eixe canvi de rumb, amb la nostra implicació **el futur ja no és el que era** i no hem de repetir els models antics.

De la mateixa forma, sabem que no serà flor d'un dia la construcció del nostre **trencaclosques nou del món**. Però tots els trencaclosques comencen per una primera fitxa i més avant, les col·locaran a mesura que siguen descobertes. Per tal de dur a terme este procés proposem un **pla d'acció**, el de la campanya "**Actua amb Cures**".

Per tal de conèixer algunes fitxes que composen el món a dia de hui, pegarem una ullada a les principals dades que descriuen la seua situació actual i posarem èmfasi en el repartiment injust de la riquesa i de la presa de decisions. Després desplaçarem l'atenció, en "**cada pollo con su rollo**", als Drets Humans per a totes les edats, ja que són una pista cabdal que pot esdevenir horitzó per tal de superar les actuals crisis econòmiques, socials, humanes i ambientals.

Per tal de caminar cap eixe horitzó, ens endinsarem en alguns dels nostres paradigmes, concrets i realistes, que constitueixen un model de desenvolupament. Es tracta de qüestions com ara el consum responsable, la banca ètica, sobirania alimentària, ús responsable de l'aigua, comerç just, tecnologia responsable...amb totes elles proposarem **possibles històries per a un món possible**.

Esta consciència glocal del canvi ens duu a enllestir este "baül" tal com el vam començar, amb el coneixement que en darrer terme, tot i que participem col·lectivament en la construcció d'un món més bonic i just, el canvi profund i essencial és el que dona cada persona. Cadascuna decidix per ella mateixa, i és qui pot optar per viure ecològicament, per consumir poc i responsablement, fer servir el transport públic, estalviar energia, construir i emprar els recursos socials...comptat i debatut, cuidar-nos personalment, a qui ens envolta, al medi ambient local, i així, tindre cura de tota la Humanitat i de tota la Terra. El **canvi i la solució es troba en mi**.

3.1. EL NOSTRE TRENCACLOSQUES NOU DEL MÓN

CONTINGUT> DESIGUALTATS. COMPROMÍS. PARTICIPACIÓ PER A LA TRANSFORMACIÓ. EXERCICI DE LA CIUTADANIA. MOBILITZACIÓ.

DESCRIPCIÓ: s'aporten dades a l'alumnat sobre situacions reals de pobresa al món i després es llig un conte que tracta de la recomposició del trencaclosques del món. Reflexió en gran grup. Tot seguit, en xicotets grups han de pensar estes situacions i la seua solució, dibuixar-les en un paper en forma de peça de trencaclosques i crear un gran trencaclosques grupal.

PÚBLICS: Secundària i Batxillerat.

OBJECTIUS:

- Conèixer diverses situacions de desigualtat existents al món.
- Reflexionar sobre el tipus de món que desitgem aconseguir i quina serà la nostra responsabilitat per arribar-hi.

DESENVOLUPAMENT:

- Abans de fer la dinàmica, cal agafar un paper continu i dibuixar-hi un trencaclosques, tot marcant correctament la forma de cada peça. Retallem estes peces, que han de tindre com a mínim una grandària de A3. Hi haurà tantes peces com parelles o grups que se subdividirà l'alumnat. També caldrà escriure diverses situacions mundials, cadascuna en un paper. Els papers poden estar repetits, perquè l'alumnat haja de buscar qui tinga la mateixa dada i així, formar parelles aleatòries o grups. Per això, podem fer servir les següents dades recollides en:

www.pobrezacero.org/para_que

- Entre 55 i 90 milions de persones viuen en condicions d'extrema pobresa.
- Existix el risc que per al 2015, almenys 29 milions de xiquets segueixquen sense escolaritzar.
- En escala mundial les dones guanyen un 17% menys que els homes.
- 2/3 parts de les persones amb VIH viuen a l'Àfrica subsahariana i el gruix són dones.
- 9 milions d'infants moren per causes amb tractament.
- Cada any 536.000 dones moren per complicació de l'embaràs, el part o el puerperi, el 99% de les morts esdevenen en països en desenvolupament.
- 884 milions de persones encara fan servir fonts d'aigua no millorables per a beure, cuinar, banyar o fer unes altres tasques domèstiques.
- La quantitat total d'ajuda es troba per davall del 0'7 de l'ingrés nacional brut (la prestació mitjana és és només del 0'28%).
- Només la meitat de la població dels països en desenvolupament té accés a servicis de sanejament bàsics.
- El 70% de les persones pobres del Planeta són dones.
- El 10% de la població gaudix el 70% de la riquesa del Planeta.
- El 75% de les persones pobres són camperols i camperoles.

- Quan comencem esta activitat cada parella o subgrup agafarà un tros de paper i tindrà 5 minuts per expressar el seu parer sobre la dada que els pertoque. Després caldrà dir-ho en veu alta en el gran grup.
- Lectura del conte en què un pare proposa al seu fill que recompose un mapa del món que està esmicolat. El xiquet, de forma senzilla, és capaç de recomposar-lo. Reflexió en xicotets subgrups sobre allò que els ha cridat més l'atenció, així com la relació entre la situació del món i la nostra responsabilitat individual.
- Cada subgrup agafarà un tros del trencaclosques en blanc i hi dibuixarà la situació desitjable a la qual es podria arribar per canviar eixa realitat negativa.
- Després es farà una posada en comú en el gran grup, i cada parella posarà en terra o a la paret la seua peça del trencaclosques. Alhora explicarà la situació que els havia tocat en el paper i el dibuix de la nova situació a la qual desitjarien arribar. Així doncs, es conformarà un trencaclosques entre tots i totes.
- Caldria deixar la peça de la meitat del trencaclosques en blanc, i consensuar un lema entre tots i totes per escriure-l'hi.

MATERIALS:

- > Paper continu.
- > Paper adhesiu.
- > Retoladors, ceres...
- > Conte localitzable en:

<http://www.cuentosqueyocuento.blogspot.com.es/2007/10/arreglar-el-mundo.html>

- . Per tal d'aprofundir en l'anàlisi de la realitat mundial recomanem la lectura del capítol 1 del llibre Voluntariado. Una expresión personal de ciudadanía para la transformación social, editat per InteRed i disponible en: <http://www.intered.or/recursos-educativos>

VARIANTS:

- Caldria fer esta dinàmica però amb situacions que passen a classe o al centre escolar.

3.2. CADA POLLASTRE AMB EL SEU ROTLLO

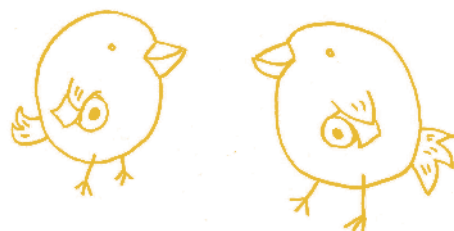
CONTENIDO > DERECHOS HUMANOS. SENSIBILIZACIÓN. PARTICIPACIÓN. CIUDADANÍA GLOBAL.

DESCRIPCIÓ: visionat de les imatges d'uns pollastrets simpàtics que acompanyen frases senzilles sobre cadascun dels Drets Humans. Tot seguit, una reflexió i/o activitats artístiques.

PÚBLICS: Infantil, Primària, Secundària. Es pot adaptar per a Batxillerat i persones adultes.

OBJECTIUS:

- Conèixer quins són els Drets Humans, el seu contingut i la declaració que els empara.
- Reflexionar sobre l'evolució dels DDHH al món, tot incloent el nostre país.
- Reflexionar sobre el respecte dels DDHH al nostre mateix grup o centre.

DESENVOLUPAMENT:

- Explicar, segons el nivell educatiu i edat de les persones participants, quins són els DDHH i la seua història.

Al 1945 va acabar la Segona Guerra Mundial. Durant 6 anys molts països del món es barallaren els uns amb els altres. Van morir vora 60 milions de persones. Molts no eren militars, sinó persones que no havien anat a la guerra, que vivien a les ciutats bombardejades. Molta gent fou ferida, va passar fam i fred i foren enderrocades les seues llars. Quan conclogué la guerra, els qui governaven els països que hi havien lluitat, van pensar que mai més havia de tornar a passar açò. Calia parlar, discutir i trobar solucions als problemes de forma pacífica, sense lluites ni guerres. Per això es decidiren aplegar en una organització: l'Organització de les Nacions Unides. El nom de l'organització té com a abreviatura ONU. Hui, quasi 200 països del món formen part de l'ONU. L'ONU vol ajudar els països a viure en pau, que no hi haja guerres. També ajuda els països més pobres. Perquè les persones que viuen en estos països no passen fam. L'any 1948, representants de tots els països de l'ONU es reuniren en assemblea i van acordar que totes les persones tenim uns drets que ningú pot arravatar-nos. Com ara el dret a viure en llibertat i en pau. Són els DRETS HUMANS. La "Declaració Universal dels Drets Humans" és el text on s'explica quins són estos drets. "Universal" vol dir que per a tot el món. Els "Drets Humans" són els drets de les persones. Tanmateix, estos drets no sempre són respectats. Alguns d'estos drets depenen de nosaltres com a ciutadania mitjançant les nostres accions individuals alhora que exigim a les autoritats i persones que treballen en política que els respecten.

- Independentment de l'edat de l'alumnat, proposem l'ús de les imatges de "Cada Pollo con su Rollo", que il·lustren un pollastre per explicar els diversos Drets Humans.

Per Infantil i Primària:

- Es pot representar a través d'un teatre de titelles, imprimir i retallar la imatge de cada pollastre i enganxar-hi darrere un palet per tal de moure'l. Es pot sol·licitar a membres de l'AMPA que realitzen este teatre com a forma d'implicar-nos en el centre educatiu, tot recordant que són agents de l'educació per al desenvolupament i la ciutadania global.
- Després l'alumnat pot colorar un dels pollastres que se'ls lliurarà fotocopiats. Es pot colorar primer un pollastre trist que ha patit la violació d'un dels seus drets, i després un altre pollastre que estiga feliç perquè eixe mateix dret se li ha estat respectat. Per descomptat, amb este grup d'edat no és necessari treballar tots els DDHH, sinó només aquells que es puguin adaptar millor a la seua realitat.

Per a Primària:

- Activitat en què l'alumnat ha de relacionar el text de cada article de la Declaració amb un dibuix en particular dels pollastres. Després enganxarem cada parell de parelles (text amb imatge) i farem unes targetes.

Per a Secundària:

- Realització d'activitats del material educatiu d'Amnistia Internacional, disponible en: [http:// www.es.amnesty.org/temas/educacion-en-derechos-humanos/materiales/](http://www.es.amnesty.org/temas/educacion-en-derechos-humanos/materiales/)
- Tot seguit l'alumnat es pot dividir en subgrups, i cadascun d'ells ha de fer un teatre, mímica o una altra manifestació artística sobre un dels Drets Humans.

Per Batxillerat i persones adultes:

- Proposem treballar amb les diverses activitats del material elaborat per Amnistia Internacional, localitzable en: http://www.es.amnesty.org/uploads/media/dudh_cast_bach_adultos.pdf

MATERIALS:

- > Presentació en imatges de "Cada Pollo con su Rollo", disponible en: <http://www.slideshare.net/Lapiceando/los-derechos-humanos-196766>
- > Per tal d'ampliar la informació dels Drets Humans, recomanem que consulteu el capítol 2 del llibre "Voluntariado. Una expresión personal de ciudadanía para la transformación social", editat per InteRed i disponible en: <http://www.intered.org/recursos-educativos>
- > Abans de dur a terme esta activitat, recomanem també que consulteu el "Manual para educadores/as" elaborat per Amnistia Internacional, disponible en: http://www.es.amnesty.org/uploads/media/dudh_cast_educadores.pdf

Infantil i Primària:

- Les activitats amb les seues fitxes per imprimir es troben en: <http://www.dibujalia.com/blog/2011/dia-infancia-cada-pollo-con-rollo/>

Secundària, Batxillerat i persones adultes:

- Recomanem el següent document per tal de preparar l'activitat i conèixer més sobre els DDHH d'una manera senzilla i amb un llenguatge clar i ras, així com trobar unes altres imatges que es poden emprar per a treballar el seu contingut: http://www.facillectura.es/index.php?option=com_content&view=article&id=63&Itemid=60

VARIANTS:

- Arran d'esta dinàmica es poden treballar els Drets del Xiquet. En eixe cas és important explicar a l'alumnat que tot i que esta Declaració es diu "del xiquet", fóra més adient anomenar-la "de la infantesa", perquè ens hi incloga a tots i totes. En el següent enllaç podem trobar un quadernet amb explicacions senzilles sobre esta primera declaració i el seu contingut, així com imatges que poden servir per a treballar-la. http://www.facillectura.es/index.php?option=com_content&view=article&id=163
- Com a dada curiosa, cal destacar el tradicional Dia del Xiquet que l'ONU celebra el 20 de novembre, en 2012 s'ha declarat l'11 d'octubre com el Dia dels Drets de les Xiquetes. Fóra interessant reflexionar amb l'alumnat de Secundària i de Batxillerat la importància de visualitzar les xiquetes, ja que "el que no es diu no existix".
- En els següents enllaços es poden trobar la Declaració dels Drets del Xiquet amb imatges de Mafalda, que poden servir per a reflexionar. <http://www.margen.org/ninos/derecho4.html>

3.3. POSSIBLES HISTÒRIES PER A UN MÓN POSSIBLE

CONTINGUT > INCLUSIÓ. CREATIVITAT. RECONeixEMENT I VALORACIÓ DE LA DIFERÈNCIA I DE LA DIVERSITAT. AUTOESTIMA. COOPERACIÓ. TREBALL COL·LABORATIU. RESOLUCIÓ DE CONFLICTES. AMISTAT. CURA DEL MEDI AMBIENT.

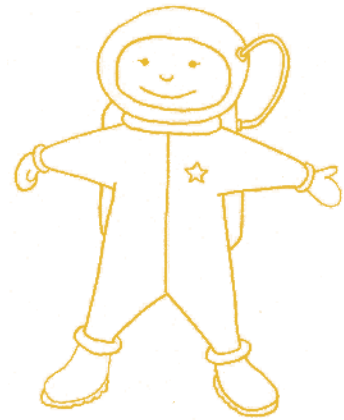
DESCRIPCIÓ: visionat d'un curtmetratge.

PÚBLICS: Primària, Secundària, Batxillerat i persones adultes.

OBJECTIUS:

- Conèixer la realitat de xiquets i xiquetes en diversos països.
- Reflexionar sobre la importància del dret a l'educació.
- Valorar la diferència i respectar la dignitat de les persones.

DESENVOLUPAMENT:

Visionat i reflexió grupal sobre un dels curmetratges:

- **“El pozo de los deseos”** (Colòmbia). Al Barri de Patio Bonito, als afores de Bogotá, es concentren centenars i centenars de xiquets i xiquetes treballadores. Santiago, Carolines i Edison viuen allí. Els tres són víctimes de la pobresa produïda per un sistema econòmic que concentra la riquesa en mans d'uns pocs. Per alguna cosa els diferencia: Santiago i Carolines assisteixen al centre que la Fundació Xicotet Treballador té a Patio Bonito. Se'ls hi ofereix la possibilitat de fer treballs dignes alhora que compaginen els seus horaris amb l'estudi. L'amistat entre Santiago i Edison farà que este últim descobreixi els avantatges de la formació i de l'educació per a la consecució d'un futur més digne. Missatge principal: dret de la infantesa treballadora a l'educació. Necessitat de l'adaptació dels sistemes educatius a la seua realitat per tal d'afavorir la seua inclusió i garantir el gaudi del seu dret a l'educació.
 - **“Quiero ser astronauta”** (R. Dominicana). Maria viu a Elías Piña, un poblet dominicà fronterer amb Haití. Allí els docents de la seua escola s'entesten a intentar transmetre a l'alumnat la idea d'igualtat entre les dones i els homes. Però, per a Maria no és gens fàcil, en una llar amb pocs recursos es prioritza l'educació del seu germà gran. Missatge principal: els docents com a factor clau en processos educatius inclusius, en què xiquets i xiquetes aprenen a conviure amb harmonia, a valorar les seues diferències i a respectar la seua dignitat.
 - **“Naro Yasonia, Naro Ashaninka”** (El Perú). Els Ashaninkes són un poble de El Perú, orgullós de la seua cultura, de les seues tradicions i respectuós amb una selva que els ha protegit i acollit des de sempre. Yasonia és una xiqueta Ashaninka de 12 anys. En la seua escola, els xiquets i les xiquetes són educats en la seua llengua, l'Ashaninka vehicle de transmissió que tenen els seus majors per a les històries del seu poble. Però també és un poble amb desitjos d'oferir als seus xiquets i xiquetes un futur millor, així, la seua escola ofereix estudis en castellà amb la llengua del seu país. Missatge principal: respecte a la identitat cultural dels pobles indígenes i el seu dret a l'educació i a la formació, així com adaptar les pedagogies educatives a la seua realitat cultural, social i històrica.
- Cada curtmetratge és acompanyat d'un reportatge, una galeria de fotos, informació sobre que projecte Interred hi desenvolupa i material didàctic per a Primària i Secundària. Considerem que les activitats de Secundària es poden adaptar a un alumnat d'edat més avançada.

MATERIALS:

- > Els curtmetratges estan disponibles en:
<http://www.youtube.com/user/InteRedFundacion?feature=watch>
- > Els cd amb el contingut complet es pot sol·licitar a InteRed.

VARIANTS:

- L'alumnat pot buscar tot seguit en internet informació sobre allò que més els ha cridat l'atenció del curtmetratge. Per exemple, es pot fer recerca d'informació sobre els Ashaninkes, elaborar treballs grupals i fer una posada en comú al gran grup. Un exemple de vídeo amb informació pot ser:
<http://www.youtube.com/watch?v=agc34vxHJg&feature=channel&list=UL>
- Tot seguit es pot elaborar per subgrups una wiphala, que és una bandera que simbolitza l'indigenisme i la fraternitat multiracial i penjar-les pel centre educatiu amb cartells que expliquen el seu significat. Podem aconseguir informació sobre esta bandera en: <http://www.katari.org/wiphala/wiphala.htm> En este cas podem relacionar esta activitat amb la 2.1 La Wiphala.

3.4. EL BESCANVI

CONTINGUT > VOLUNTARIAT. PARTICIPACIÓ. COMPROMÍS. CIUTADANIA GLOBAL.

DESCRIPCIÓ: visionat d'un documental en què tres joves de l'estat espanyol expliquen la seua experiència de cooperació internacional de Cochabamba (Bolívia).

PÚBLICS: Batxillerat i persones adultes.

OBJECTIUS:

- Reflexionar sobre la manera en la qual m'implique en la societat, així com en la riquesa que m'aporten la resta de cultures.

DESENVOLUPAMENT:

- Visionat del vídeo "Trueque" (18:23 min) que explica les experiències de:
 - **Alba:** una periodista gallega és voluntària en una ràdio comunitària de Cochabamba.
 - **José Carlos:** un publicista d'Alacant que dóna suport escolar en un centre educatiu alternatiu de Santa Cruz.
 - **Desiré:** una jove de Ciències Econòmiques que dóna suport a Tarija un alberg d'acollida de persones excloses, sobretot dones, xiquets i xiquetes.
- Cada persona dibuixarà un ninot en un full, hi escriurà allò que pensa, que sent, que fa una persona voluntària: en la zona del cap escriurà una cosa que una persona voluntària "coneix", en la part del cor una cosa que la persona voluntària "sent" i a la part de les cames alguna cosa que esta persona "fa". Tot seguit, es posaran en comú les idees, es realitzarà un ninot grupal a classe i es col·locaran les aportacions amb adhesius. Així mirem de fer una reflexió al voltant del voluntariat i motivar que l'alumnat s'hi interesse.

- Tot seguit caldrà demanar que per subgrups, realitzen una investigació per tal de localitzar possibles tasques de voluntariat que puguin dur a terme en la seua ciutat i es farà una presentació i una posada en comú de la informació recollida.

MATERIALS:

- > Vídeo "El Trueque" localitzable en: http://www.youtube.com/watch?v=GW_6vfnc_TY
- > Post-it.
- > Retolador gros.
- > Perquè la persona que dinamitza es puga documentar prèviament sobre el voluntariat i sobre la interculturalitat, recomanem els capítols 3 i 8 del llibre Voluntariado. Una expresión personal de ciudadanía para la transformación social, editat per InteRed i localitzable en: www.intered.org/recursos-educativos.

VARIANTS:

- Esta activitat es podria integrar en la metodologia d'Aprenentatge i Servei. Mitjançant la qual, mireu que l'alumnat actue, investigue i aplique allò que s'ha après. Per exemple, plantar un arbre allà on calga seria un acte solidari, investigar les causes de la degradació d'un bosc seria una activitat d'aprenentatge, però comprometre's a la seua reforestació, tot aplicant allò que s'ha estudiat, seria un aprenentatge-servi.

3.5. EL FUTUR JA NO ÉS EL QUE ERA

CONTINGUT > CONSUM RESPONSABLE. JUST I SOBIRÀ. MOBILITZACIÓ, SENSIBILITZACIÓ. PARTICIPACIÓ. COMPROMÍS. CIUTADANIA GLOBAL.

DESCRIPCIÓ: visionat de vídeos curts sobre les diverses realitats que amenacen l'ecosistema i la sostenibilitat del planeta. Estos versen sobre temes que és necessari atendre per tal de construir entre totes les persones del món un nou model de desenvolupament: aigua, consum responsable, comerç just, producció sostenible, sobirania alimentària, coltan...

PÚBLICS: Secundària, Batxillerat i persones adultes.

OBJECTIUS:

- Analitzar situacions concretes de consum no sostenible o injust.
- Reflexionar sobre la possibilitat de tindre un consum responsable (ecològic o sostenible), presidit per les "3 R" (reduir, reutilitzar i reciclar).
- Conèixer la interdependència entre els factor mediambientals i socials.

DESENVOLUPAMENT:

- Seleccionar una temàtica per tal de treballar durant la sessió que s'hi exposen, visionar un vídeo i establir-hi, tot seguit, un debat. Podem proposar després a l'alumnat la recerca d'informació per subgrups sobre el tema i la seua exposició a classe, així com realitzar alguna acció de sensibilització al centre escolar.

- Tot seguit presentem alguns vídeos que caldria treballar.

Sobirania alimentària:

- **Abuela Grillo** (12:42 min): curt d'animació sobre la comercialització de l'aigua i el dret de la ciutadania al seu accés i consum, mitjançant l'adaptació d'un mite Ayoreo⁹:

http://www.youtube.com/watch?v=AXz4XPuB_BM

- **Aliments Transgènics** (9:20 min): tracta dels aliments transgènics i revela les seues conseqüències en el medi ambient, la salut i la societat.

<http://www.youtube.com/watch?v=BcU-hALpVZA&feature=fvwrel>

Consum responsable:

- **Comprar, tirar, comprar** (52:18 min): documental que ens revela quina és l'obsessió programada, el motor de l'economia moderna. <http://www.youtube.com/watch?v=IkhwIHjBzjI>

- **La bombilla más longeva del mundo** (1:05 min): fa un segle es creà una bombeta que a dia de hui segueix funcionant. <http://www.youtube.com/watch?v=IUCh4TKUwe4&feature=related>

- **La historia de las cosas** (21:15 min): des de la seua extracció fins a la seua venda, ús i disposició, totes les coses que hi ha a les nostres vides afecten les comunitats, tanmateix, el gruix de tot açò és ocultat. <http://www.youtube.com/watch?v=ykfp1WvVqAY>

- **La historia de los cosméticos** (8:17 min): els productes que emprem per a la higiene i la bellesa contenen molts ingredients tòxics i els seus efectes no s'han comprovat sobre la nostra salut.

<http://www.youtube.com/watch?v=B38kSVaKy1Q&feature=related>

- **La historia del agua embotellada** (8:09 min): De vegades l'aigua embotellada és oferida com a més sana. Però es tracta d'un producte poc sostenible, que costa molt més cara que l'aigua de l'aixeta, gasta plàstic, i a més a més sovint no és millor que l'aigua de l'aixeta.

<http://www.youtube.com/watch?v=9ICFp-7RgS4&feature=related>

Comerç just:

- **Comerç just** (5:32 min): el Comerç Just és un tipus de comerç que sorgix d'una nova relació lliure, directa i honesta (no fraudulenta) entre tres nous subjectes econòmics: els productors en vies d'empobriment, els consumidors solidaris i els mitjancers sense ànim de lucre. <http://www.youtube.com/watch?v=U2JIIrrspnA>

MATERIALS:

- > Vídeos.
- > Fóra interessant conèixer la Dècada de l'Educació per a la Sostenibilitat: <http://www.oei.es/decada/accion.php?accion=08> En concret, en este enllaç podem veure una llistat de coses que podem fer: <http://www.oei.es/decada/accion.php?accion=08> D'ací podem extraure moltes dades per a fer dinàmiques amb l'alumnat.

VARIANTS:

- Caldrà demanar a l'alumnat que penge un d'estos vídeos o informació a les seues xarxes socials (facebook, tuenti, twitter..)

⁹Poble indígena que viu a la zona fronterera entre Paraguai i Bolívia.

- Suggerim conèixer el web o xarxes socials d'Ongs com ara Ecologistes en Acció.

<https://www.ecologistasenaccion.org/>

- L'alumnat podria organitzar una campanya d'informació sobre estos temes en tot el centre educatiu.
- Caldria realitzar visites a una planta de reciclatge, una depuradora d'aigua, horts ecològics, fàbriques de productes o mercats ecològics.
- És interessant conèixer i calcular la nostra petjada ecològica: <http://www.miliarium.com/formularios/huellaecologicaa.asp>

3.6. ACTUA AMB CURES - PLA D'ACCIÓ

CONTINGUT > ÈTICA DE LES CURES. EQUITAT DE GÈNERE. CIUTADANIA.

DESCRIPCIÓ: participar en una campanya de mobilització, adreçada a gent jove a partir dels 12 anys, per tal de visualitzar i valorar les cures com a imprescindibles per al sosteniment de la vida i de les societats. Anomenem CURES a totes aquelles activitats que es duen a terme per a continuar, reparar i romandre en este món el millor possible: alimentar-nos bé, curar-nos quan calga, estar al costat de la gent que estimem, atendre les persones grans, consumir amb responsabilitat, cuidar el context proper i llunyà...

PÚBLICS: Secundària i Batxillerat.

OBJECTIUS:

- Visualitzar i valorar les cures.
- Avançar perquè el projecte o centre educatiu esdevinga un espai sostenible i incorpore l'ètica de les cures.
- Incentivar l'exercici d'una ciutadania activa.
- Engagar accions concretes, iniciatives i alternatives per a una vida més justa.
- Comprendre conceptes com ara "petjada ecològica", "petjada de cures", "treball de cures", "eficiència energètica", "reciclatge"...

DESENVOLUPAMENT:

- El lideratge de les accions se cedirà a l'alumnat mitjançant la creació de grups de mobilització. En este sentit, cal tindre en compte que al si d'estos grups es poden produir desigualtats (per raó de gènere, d'origen cultural, de classe, etc.) a l'hora de participar i prendre la paraula. Per això, recomanem que el professorat atenga les metodologies inclusives per tal de defugir les desigualtats.
- Els grups de mobilització han de tindre una determinada autonomia en la presa de decisions. Algunes de les activitats proposades per a la sensibilització, la mobilització i la incidència són:
 - Sensibilització:
 - . Visualitzar, valorar i repartir el treball de cures.
 - . Senyals amb Cures.
 - . Com hem arribat fins ací?
 - . El dia de les cuidadores.
 - . Quina és la teua petjada de cures?

- . Banc Comú de Cures.
- . La història de les coses.

■ **Mobilització:**

- . Fira del Bescanvi.
- . Fem un hort!
- . Podem gastar menys energia?

■ **Incidència:**

- . Podem generar menys residus?
- . La setmana de la bici.
- . Smart Mob.
- . Cançó reivindicativa.
- . Difon la idea.
- . Ciberactivisme.

Per tal de conèixer les accions i la resta de campanya, consulteu: <http://redciudadaniaglobal.org/actua-con-cuidados/>

MATERIALS:

> Els Adients de cada activitat i aquells que es puguin descarregar en: <http://redciudadaniaglobal.org/materialescuidados>

3.7. LA SOLUCIÓ ESTÀ EN MI

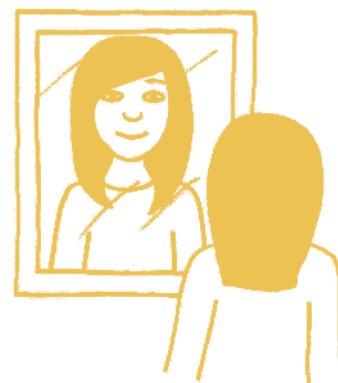
CONTINGUT > RESPONSABILITAT INDIVIDUAL. SENSIBILITZACIÓ. PARTICIPACIÓ. MOBILITZACIÓ. COMPROMÍS. CIUTADANIA GLOBAL.

DESCRIPCIÓ: les persones participants han de mirar l'interior d'una caixa que conté la solució als problemes del món. Hi voran la seua imatge reflectida en un espill.

PÚBLICS: Primària, Secundària, Batxillerat i persones adultes.

OBJECTIUS:

- Reflexionar sobre la responsabilitat individual que cada persona té en la millora del món. Tant en el terreny local com en el terreny global.

DESENVOLUPAMENT:

- Esta dinàmica s'emmarca en un context en el qual prèviament s'han treballat temes amb les persones participants com ara; els conflictes en el grup, participació ciutadana, voluntariat, desigualtats Nord-Sud, discriminació, violència, ecologia...és a dir, qualsevol tipus de qüestió en les quals les responsabilitats individuals de cada persona estiguen en joc a l'hora de millorar estes situacions o solucionar problemes. Així doncs, es tracta d'una dinàmica de tancament després d'un treball previ. Com el que este baül de dinàmiques es propose.

- Per a primària proposarem que esta dinàmica s'emmarque en un context en el qual prèviament s'hagen treballat qüestions relacionades amb el clima de l'aula, la relació entre els diversos cursos, l'ambient al Centre Educatiu, les normes de convivència...
- Farem servir una caixa que impedisca vore el seu contingut des de fora, i sense que les persones participants puguen vore allò s'hi introduirà un espill.
- Demanarem individualment i en silenci que cada persona s'aprobe per tal de vore la "solució als problemes del món". No han de comentar amb ningú allò que han vist, tornaran al seu lloc i escriuran en un paper allò que el seu contingut els haja fet pensar.
- Posada en comú de les reflexions individuals.

MATERIALS:

- > Espill mitjà guardat en una caixa de la seua grandària (o per contra que es puga fer servir una bossa d'esports o semblant).
- > Paper.
- > Bolígrafs.

